

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 96 — Субота, 31 октобар 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

МИКИ У НЕБРАНОМ ГРОЖЉУ

МИНИ НЕ СХВАТА У ЧЕМУ ЈЕ ГЛАВНИ ПРОБЛЕМ

ПА ЗАШТО ОНДА НАПРОСТО НЕКО ГА НЕ ПОШАЉЕШ ДА МИХАЈЛА ДОВЕДЕ НАТРАГ? ТО ЈЕ БАР ПРОСТО

БАШ НИШТА НЕ РАЗУ-МЕШ! КАКО ДА ГА ДОВЕ-ДЕМ КАД НИКО НЕ ЗНА ГДЕ ЈЕ ОН?

ЈА ЗНАМ! ОН СЕ НАЛАЗИ У ЗАМКУ ВОУ-ВОДЕ БЛЕДИОКЕ!

ШТА?!

МИНИ, ТИ СИ СЈАЈНА! УРААААА! САД СМО НА КОЊУ!

МИХАЈЛО! ШТА ТО ЗНАЧИ?!

ПРИНЦЕЗА ЦИЦА!

ДАКЛЕ ТАКО НЕВАЖНАЧЕ! УОЧИ НАШЕ СВАДБЕ ТИ СЕБИ ДОПУШТАШ ДА...ДА...

МИКИ! ШТА ЈЕ САД ОВО? КОЈА ЈЕ ОВО ФУРИЈА?

псет... МИНИ! СВЕ КУ ДА ТИ ОБЈАСНИМ!

ЦИЦО, ОВО ЈЕ... ОВАЈ... ОВО ЈЕ... МИНИ МАУС! ОНА ЈЕ... ОВАЈ... МОЈА СТАРА ПОЗНАНИЦА!

ХМ! ТО И ЈА ВИДИМ!

НАРЕЊУЈЕМ ДА ОВА ПЕРСОНА СМЕСТА ОДЕ ИЗ ДВОРА! ИНАЧЕ ОД НАШЕГ ВЕНЧАЊА НЕМА НИШТА!

А АКО ЈА НЕ ПОСТАНЕМ ТВОЈА ЖЕНА, МОЈ ТАТА НЕЋЕ ДА ТИ ДА ЗАЈАМ... МЕДИОКА РЕ ПОТПУНО ОСИРОМАШИТИ И ТИ ЊЕШ БИТИ ЗБАЧЕН СА ПРЕ-СТОЛА!

МИКИ ПОКУШАВА ДА УМИРИ ЦИЦУ И ДА СПАСЕ СИТУАЦИЈУ

ЧЕКАЈ, ЦИЦО, ДА ТИ ОБЈАСНИМ! МИНИ... ОВАЈ... ЈА НИСАМ... ПОГРЕШНО СИ МЕ СХВАТИЛА! ЗАПРАМО САМ ЈЕ ЗАТО ШТО ЗАПРАМО МИ ЈЕ ДОНЕЛА ДОБРЕ ВЕСТИ!

ЗНАШ, ЈА САМ СЕ БОЈАО ДА МОГУ ДА НАСТАЈУ НЕКЕ НЕЗРОДЕ У ВЕЗИ СА НАШИМ ВЕНЧА-ЊЕМ!

АЛИ САД ЈЕ СВЕ У НАЈБОЉЕМ РЕДУ! МОЖЕШ МИРНО ДА СЕ СПРЕМАШ ЗА СВАДБУ! ХИП-ХИП УРАААА!

ОХ, ТО ЈЕ ЗАИСТА ДИВНО!

У НАЈБОЉЕМ РЕДУ! НОВО ПРЕУ-ШАВАЊЕ

шпанских и португалских колонијалних сфера одређених булом папе Александра VI. Кад је стигао на ушће Рио де ла Плате, чуо је да се дубоко у унутрашњости земље налази велико, веома напредно царство, богато рудама, нарочито златом и сребром. Како је занемарио свој задатак и заплонио уз реку. На ушћу реке Карканал у Парану основао је насеље — прво шпан-

АРГЕНТИНА

ско насеље у данашњој Аргентини. На томе путу Кабо је имао прилике да види код Тимбу и Гуарани-Индијанаца многобројне украсе израђене од чистог сребра. Најлепше примерке сребрног накита послао је у Шпанију као потврду приче о богатој земљи, а и да би се оправдао због неизвршења свог правог задатка. Због тих сребрних предмета, добијених дуж обале „слатког мора“, Рио де ла Плата је и добила име које значи Сребрна река.

Кабова насеобина на обали Сребрне реке није била дугог века. За време једног његовог боравка у Шпанији, поглавица Тимбу-племена напав је насеобину да би отео једну шпанску девојку. Том приликом насеобина је била потпуно уништена, заједно са свим шпанским колонијалистима.

Две године касније, вест о успесима Франциска Пизара поново је пробудила код Шпанаца жељу за авантурама и лаким и брзим богаћењем у Новом Свету. И Педро де Мендоза, један баскиски племић, полази да „врати“ Шпанији њен посед на обали Сребрне реке. Почетком фебруара 1535 године Мендоза се искрцао на обали Рио де ла Плате и ту основао насеље које је назвао Санта Марија дес Буенос Аирес.

Тако је почело тешко колонијално ropство Аргентине и суседних земаља. Индијанци су потискивани и постепено уништени. Али, током векова, потомци колонизатора прстали су да се осећају Шпанцима и све теже су подносили шпанско господство. Ује-

дњене побуњеничке снаге области Буенос Аирес и Чилеа потукле су Шпанце и 1816 године у граду Тукуману, у једној старој згради од непечене опеке, проглашена је независност Републике Аргентине.

Град — музеј

Тукуман је данас град-музеј. „И кад у њему не би било ничег другог сем старе

зграде од опеке, кажу Аргентинци, он би с правом носио то име јер је из њега слобода развила своја крила“. Међутим, у њему се налазе и многи други споменици аргентинске историје, и то не само политичке. У Тукуману се, поред осталог, чува и примитивни дрвени млин у коме је згњечена и исцеђена прва стабљика шећерне трске. То је било рођење једне важне индустријске гране. Добит од гађења шећерне трске значајна је велику материјалну помоћ за младу државу, која је

Аргентинска Месопотамија

За време Другог светског рата аргентинске железнице ложене су не угљем већ кукурузом, а понекад и пшеницом. Аргентинци на ово није навело неко расништво, већ оскудица у угљу, који они увозе из других земаља, нарочито из Енглеске. Истовремено, због ратних прилика, Аргентина није била у могућности да извози своје жито које се гаји на преко 20 милиона хектара плодне земље, што значи на око четири пута више обрадиве површине него што је има Југославија.

Читава северносточна Аргентина јесте једна огромна житница. Ипак, њен најплоднији и истовремено најлепши део је Ентре Риос, или Месопотамија како је неки називају. Аргентинско међуречје није равна, монотона равнина као што је права Месопотамија. Њена „круна“ је покрајина Миссионес, суптропска област с густим шумама, које дивље лијане чине готово непроходним. Па ипак, аргентински земљорадници победили су ту тропску прашуму — „неосвојено готово као што су и врхови Анда“, како каже једна њихова посто-

сава — раскрили велика пројекта и створили плантаже на којима гаје дуван, чај, маслине и лимунове.

Парана, река која заједно с Уругвајем заклапа аргентинско међуречје, носи са собом „благослов топлех тропских кишна из срца Јужне Америке па све до атлантске обале“. Ток те велике реке није миран и уједначен: на њој се налазе многи водопади, од којих је најлепши Игуазу, висок око 70 метара. Снага Паране је толика да на неким местима она одвајаје од обала читаве комплексне земљишта, које, као каква пловећа острва, носи до првог водопада, где се распадају и не стају у хучним брзацима.

Сваку своју област — Аргентина је подељена на 14 провинција, 10 територија и федералну област Буенос Аирес — Аргентинци су окарактери-

Жер, Аргентина је један од највећих извозника меса и говеђе коже на свету. Узред речено, Аргентина је, и поред великог извоза, највећи потрошач меса. Свака особа у Аргентини троши просечно пола килограма меса дневно, јер је тамо месо јевтиније од поврћа.

Патагонија и Огњена Земља

Кад је на свом путовању око света Магелан стигао у Патагонију, он дуго није видео ниједног домороца. Али, на пешчаном земљишту приметно је отиске стопала необичне величине. Због тога јој је и дао име Патагонија, што приближно значи: „Земља људи с великим ногама“. И заиста, староседеоци Патагоније, Техуелчијан и Генакен-Индијанци, спадају међу највише и најразвијеније људе на свету.

Река Рио Negro дели Патагонију од осталог дела Аргентине. Тај део јужноамеричког континента, познат по својим оштрим ветровима — ламперосима, без дрвећа и наизглед пуст, уствари је огроман пањак на коме се у слободи узгајају многобројна стада оваца и говеда. Као и у северном делу Аргентине, и у Патагонији има много малих, сланих језера, па су чак и воде неких река zasiњене сољу.

Аргентини припада и источни део Огњене Земље, најјужнијег насељеног острва на свету. Дуго је Огњена Земља сматрана „земљом туге и горчине“, или „Јужним Сибиром“. Међутим, мада залази у антарктички појас она је веома живописна. Нигде на свету сем у Огњеној Земљи не може се видети овај заиста необичан приказ: како између крупних пахуља снега пролећу мали шарени колибри, за које се обично мисли да живе само у тропским крајевима.

Лето у децембру а зима у августу, бербра грожда у марту, подневно сунце на северу, „слатко море“ и слане реке, тропске прашуме и глечери, модерни велики градови и стара урочишта насеља на Огњеној Земљи, високи и непроходни Анди и равни пампаси — све је то Аргентина, земља чудних и живописних контраста.

(Крај)

тек почињала свој самостални живот. Због тога се у читавој области Тукумана и данас веома свечано прославља жетва шећерне трске. Та свечаност, која је уствари прави фестивал на који долазе гости из читаве земље и многобројни туристи, почиње одсецањем прве зреле стабљике на пространим пољима Тукумана, најгушће насељене провинције у Аргентини, за коју је, 1825 године, енглески

сали једном реченицом која би могла да се уреже у грб. „Кад би провинција Санта Фе имала свој засебни грб, на њему би свакако стајало: „Рад, увек и само рад“, кажу они. Санта Фе је прва област у Аргентини у којој су се насељеници из Европе почели бавити земљорадњом као главним занимањем. У њу је доњесена и прва рогата стока из Европе, једно од највећих богатстава данашње Аргентине.

Транзи се Техничари

ВЕРНЕР ВАН ЛОРН

(13)

После петнаест минута, искупиле су се пред компресном комором. Притиском на једно од дугмади у контролној кабинети изоловане су све млазне цеви. Док су техничари просекли отвор на резервоару с горивом, хладноћа је почела да се увлачи у унутрашњост брода. Људи су радили као гоњени очајањем, а зној који је избијао из њихових тела влажио им је одећа. Хладноћа је била све љуба и они су, упркос физичким напорима, стали да дрхте од зиме. Прсти су им били сасвим укочени, мада су их с времена на време загревали изнад мале електричне пећи.

Кад је цев већ била стављена у отвор и кад су почели да га заварују по ивицама, изгледало је да чак и пламен не даје више довољно топлоте. Дик је осећао да му је нос готово смрзнут и он је опоменуо другове да не додирују своје носеве и уши да им не би отпали. Према Цоеновом часовнику, за намештање цеви била су им потребна пуна три часа.

Наједном, Дик је приметио да се Браун и Мартин још нису вратили. Потрчао је на горњу палубу, где је затекао све жене окупљене у близини одаје у којој се налазила посада. Термометар је показивао десет степени. Али, оне су ипак дрхтеле иако су на себи имале топле капуте. Међутим, људи из посаде лежали су испружени на поду. Кад је Дик ступио у одају,

ерце му је готово престало да куца од страха. Одахнуо је тек кад је видео да су они само онесвешћени. Браун и Мартин трудили су се да оживе та укочена тела, из којих је, у размацима од готово једног минута, избијао дубок уздах, једини знак живота. Поред осталих Јупитероваца, лежала су и она двојица које су оставили да мотре на контролне уређаје. Најзад, прво један а затим и остали, отворили су очи и стали са чуђењем да гледају око себе. Изгледали су као да се буде из неке дубоке опипености. Уствари, они су и били опипени, јер је на њих хладноћа деловала као средство за анестезију, изазивајући потпуно несвестицу. Чим је топлота на броду достигла ранији степен, они су се осећали сасвим добро. На срећу, у њиховој кабинети хладноћа није била тако страшна као у осталим одељењима, јер би се иначе, онако неотпорни и ненавикли на разлике у температури, свакако смрзли. Чим су сазнали шта се догодило, пожурили су у контролну кабину да преузму поново своју дужност.

Спирални електрични грејачи били су брзо постављени око цилиндра, у који је, кроз једну славину на горњој страни, пуштена вода. Уз цилиндар је био причвршћен манометар, да би се могао контролисати притисак ваздушне паре у цилиндру. Наиме, били су одлучили да изједначе притисак ваздушне паре с притиском горива и да тек тада почну да уводе пару у гориво. Протекло је петнаест минута док је вода достигла тачку кључања. Седморница техничара стајали су и с узбуђењем гледали у казаљку на манометру. Сваима је застао дах кад је Дик дохватио одводну славину и стао лагано да је одврће. У том тренутку све су их мучиле исте мисли и исте стрепње.

Да ли ће експлозивне реакције престати? Да се не догоди да под дејством паре гориво изгуби од своје вредности. Можда ће тренутак кад вентили буду сасвим отворени бити и последњи у њиховом животу?

Дик је погледао манометар на цилиндру и нагло је затворио вентил. Притисак паре још није био достигао притисак у резервоару с горивом и он је до краја укључио грејање. Казаљка на манометру стала је да се пење. Мада Дик није распознавао ознаке на манометру, било му је јасно да се притисак нагло повећава.

Кад је поново отворио вентил, казаљка

је престала да се креће и стајала је готово непомицно на истој црти. Иако је цев била прилично дебела, могли су да чују звиздање паре која је истичала. У млазним цевима почеле су да избијају наизменичне експлозије. Дик је зарио зубе у доњу усну и још мало одврнуо вентил. Сва лица била су бела као креда, а Џон Мк Карти је нервозним покретима отирао зној са чела. Млазне цеви су равномерно радиле. Водена пара је дејствовала, мешала се с горивом, горела и избијала кроз цеви покрећући брод.

Седам техничара, који су напетих живаца пратили шум машина, осетили су како

се брзина брода нагло повећава. Чинило им се да од брзине и одушевљења нису више у стању да се одрже на ногама. Најзад, успех је био ту.

Врата су се отворила и на њима се појавило Морквиллово озарено лице.

— Шта сте то учинили? — запита он гласом измењеним од среће. — Наш брод сада лети готово двоструком брзином. Је ли све у реду?

Дик се, сасвим исцрплен, спусти на под. Нико није имао снаге да му одговори. Изгледало је као да су сви изненада изгу-

били моћ говора. Најзад, Дик је успело да промуца:

— Јесте ли сигурни?
— Да, Дике. Три пута смо контролисали брзиномере и увек смо добили исти резултат. Да ли сте то желели да постигнете? Хоћемо ли сад бити у могућности да стигнемо до Јупитера?

— Надам се, Морквиле, — одврати му Дик. — Ако смо помоћу паре постигли толику разлику у брзини, сигуран сам да ћемо се на Јупитер спустити без икаквих тешкоћа. Само, воду морамо штедити колико год више можемо. Верујем да ћемо је имати довољно. Најзад, није важно да ли је она увећала покретачку снагу горива или му служи само као допуна. Важно је да ћемо ми стићи тамо куд смо кренули.

VI

Велики ваздушни брод облетео је двапут око Јупитера пре него што је, помоћу нарочитих инструмената, одређен положај покривене насеобине. Насеобина је заузимала простор од више квадратних миља. Ипак, посматране с брода, куполе појединих градова изгледале су ситишње као зрна песка расута по огромној лопти планете. Кад су казаљке на инструментима прво задрхтеле, а затим се зауставиле означујући место где се налази насеобина, и путници и посада одахнули су са олакшањем. Мада је требало још доста времена пре него што брод пристане под једну од заштитних купола, сви су осећали да су већ стигли кући. То нису осећали само чланови посаде, већ и путници. Јупитер је постао њихов будући дом још пре него што су се и спустили на њега, Људи су напрезали вид да би што пре сагледали куполе над градовима о чијим ће се постројењима они ускоро бринути.

Кад је брод био изнад насеобине, у заједнички салон ушао је Џон Мк Карти носећи један велики послужавник са чашама.

— Ево! — повика он гласно. — Ово није ликер, а ипак се клади да ће вам пријати боље од њега. У свакој чаши налази се довољно напика да се њиме заиста може угазити жеђ. Мислим да ће сваки од вас уживати да се после пет недеља штедње једном до миле воље напије воде.

(Наставиће се)

СТРАСТ ЗА СКУПЉАЊЕМ КЊИГА И ЊЕНЕ ПОСЛЕДИЦЕ

Познато је да код многих људи постоји страст за скупљањем разних предмета: марака, лептирова, кутија од шибница, пуњених птица, старог новца итд. Ова страст била је позната још старим Грцима и Римљанима. Обично су скупљале књиге, а број скупљача растао је упоредо с повећањем броја издатих књига. Но, овде треба правити разлику између библиофила, љубитеља књига који их набављају да би их читали, и библиомана, тј. оних људи који купују књиге само да би уживали у томе што их имају.

Први човек који је устао против библиоманије био је грчки сатиричар Лукијан из Самосате. Он се у једном свом спису потсмева библиоману-незналицу и каже да му он личи на једног човека који је изгубио обе ноге, па је дао да му се направе од дрвета. Помоћу тих дрвених ногу могао је, наслањајући се на своје слуге, некако да хода. Иако више није имао потребе да носи обућу, он је куповао најскупље, алатом украшене шипеле и стављао их на своје дрвене ноге. Самим тим што неко располаже многим књигама, не значи да је и учен.

Број библиомана огромно се повећао с проналаском штампе. Од тог времена они су, због своје настраности, стални предмет напада. Познато је да је лорд Спенсер провео у Риму читаву 1473 годину грабежи једну ретку књигу. За све то време он није видео ниједан знаменити споменик у томе граду. Математичар Даламбер помиње једног библиомана који је скупљао астрономска дела иако се ништа није разумео у тој науци. Сен Симон прича за једног грофа да је имао 52.000 књига у сандуцима које никад није отварао. За овакве и сличне скупљаче, који књиге држе код своје куће под кључем, тако да од њих нико нема користи, нађен је и прикладан израз: библиофил, тј. гробар књига. Још у V веку против њих се бунео Исидор из Пелузе и призивао на њих „небески гнев“.

Узроци због којих се неке књиге траже могу бити веома различити. Садржина књиге за библиомана уопште није важна. Једно издање Светог писма штампано је 1590 године под личним надзором папе Сикста V. Иако је папа сам надгледао коректуру, књига је била пуна штампарских грешака. Што је најлепше, папа је на крају књиге објавио буду којом прети искључењем из цркве свима онима који би се усудили да ма у чему измене текст овог издања. Наравно, то је изазвало буру смеха и папа је наредно да се цело издање уништи. И поред тога сачувано је неколико примерака, који су достигли баснословну цену. Друга једна библија, издата у Енглеској, привлачила је библиомане због тога што је на једном месту уместо речи „лоза“ писало „сирће“.

Иако је цена појединих таквих књига била необично висока, оне су ипак имале купаца, јер страстан скупљач није жалио да да и последњу пару само да би дошао до њих. Они који нису били у стању да купе неку такву ретку књигу, нису се устезали да је и украду само ако би им се за то указала прилика. Половином прошлог века у Паризу је живео један књижевник, иначе веома цењен, који је имао манију да обилази места где су се вршиле јавне распродаје и кришом је трапао у џепове све књиге које би му се допаале. Знајући за ово, службеник који је обављао лиценцијску пажљиво је мотрио на сваки његов покрет и чим би приметно да је узео неку књигу гласно је објављивао да је књигу купио тај књижевник и тако га стављао пред свршен чин пред целом публиком. Лорд Едвард Фицџералд такође је патио од ове страсти. Њега је жена изненадила кад је крао књиге у дворцу Нортамберланд. На крају је у Француској, због крађе књига, осуђен на две године робије.

Библиоманија је понеке људе одвела и у злочин. Тако је барселоски књижевник Винсенте убио 1850 године једног свог пријатеља с којим се на лиценцијској надметао око куповине неке књиге. Убицу је највише потресло кад је на суђењу сазнао да књига због које је извршио злочин није једини примерак те врсте, већ да их има још неколико.

Иако је страст за скупљањем књига била необично висока, оне су ипак имале купаца, јер страстан скупљач није жалио да да и последњу пару само да би дошао до њих. Они који нису били у стању да купе неку такву ретку књигу, нису се устезали да је и украду само ако би им се за то указала прилика. Половином прошлог века у Паризу је живео један књижевник, иначе веома цењен, који је имао манију да обилази места где су се вршиле јавне распродаје и кришом је трапао у џепове све књиге које би му се допаале. Знајући за ово, службеник који је обављао лиценцијску пажљиво је мотрио на сваки његов покрет и чим би приметно да је узео неку књигу гласно је објављивао да је књигу купио тај књижевник и тако га стављао пред свршен чин пред целом публиком. Лорд Едвард Фицџералд такође је патио од ове страсти. Њега је жена изненадила кад је крао књиге у дворцу Нортамберланд. На крају је у Француској, због крађе књига, осуђен на две године робије.

Библиоманија је понеке људе одвела и у злочин. Тако је барселоски књижевник Винсенте убио 1850 године једног свог пријатеља с којим се на лиценцијској надметао око куповине неке књиге. Убицу је највише потресло кад је на суђењу сазнао да књига због које је извршио злочин није једини примерак те врсте, већ да их има још неколико.

Библиоманија је понеке људе одвела и у злочин. Тако је барселоски књижевник Винсенте убио 1850 године једног свог пријатеља с којим се на лиценцијској надметао око куповине неке књиге. Убицу је највише потресло кад је на суђењу сазнао да књига због које је извршио злочин није једини примерак те врсте, већ да их има још неколико.

Библиоманија је понеке људе одвела и у злочин. Тако је барселоски књижевник Винсенте убио 1850 године једног свог пријатеља с којим се на лиценцијској надметао око куповине неке књиге. Убицу је највише потресло кад је на суђењу сазнао да књига због које је извршио злочин није једини примерак те врсте, већ да их има још неколико.

Библиоманија је понеке људе одвела и у злочин. Тако је барселоски књижевник Винсенте убио 1850 године једног свог пријатеља с којим се на лиценцијској надметао око куповине неке књиге. Убицу је највише потресло кад је на суђењу сазнао да књига због које је извршио злочин није једини примерак те врсте, већ да их има још неколико.

ЏАРЛС БРЕНДОН НИЈЕ НИ СЛУТИО ДА ЈЕ СВОЈ НОВИ ПОЛОЖАЈ У КРАЉЕВОЈ ГАРДИ ДОБИО ЗАХВАЉУЈУЌИ КРАЉЕВОЈ СЕСТРИ НА ДВОРУ СРЕКЕ СВОГ ПРИЈАТЕЉА КЕСКОДЕНА...

ЧУВАЈ СЕ, ИНАЧЕ КЕШ ИЗРУБИТИ ПАМЕТ!

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ШТА МИ ЈЕДЕМО

Органску храну сачињавају: беланчевине, масти, угљенихидрати и витамини. Беланчевине служе за грађење нових и обнову истрошених ћелија у организму, масти и угљенихидрати су извори енергије, а витамини су неопходни за исхрану, јер због њиховог недостатка у организму често долази до равних обољења. Њихова права важност још није установљена. Сви ти састојци су важни и неопходни за пуну и добру исхрану. Није важно да неко јело има доста хранљивих материја, него и да се те материје лако сваре, пошто људима и животињама само тако могу да користе. Вредност хране изражава се у калоријама. Тако је одраслом човеку потребно у јелу за дневну исхрану то-

говеђина	20	7,5	0,5	153,80
телетина	19	5	0,5	126,45
јагњетина (млада)	20	16	0,5	232,85
јетра	17,5	3,5	3,5	118,65
мозак	9	8	—	111,3
шунка (кувана)	24	16,5	—	251,85
сланина	8,5	70	—	685,85
свињетина (средње масна)	14	34	0,5	685,85
салама	26,5	45,5	—	531,80
зех	22	1	0,5	101,55
гуска	16	32	—	363,2
пилетина	20	1,5	0,5	98
ђурка	22	8	0,5	166,65
пловка	20,5	4,5	0,5	127,95
пастрмка	18,5	2	—	94,45
шаран	16	8	—	140
штука	17,5	0,5	—	76,40

бакалар	16	0,3	—	68,39
сарделе	24	3,5	—	130,95
гуњевина	22	4	—	127,4
ракови	15	0,5	—	86,65
млеко пуномасно	3	3,5	4,7	64,12
пуномасни сир	26,21	29,53	4	391,3
бутер	—	85	—	790,5
јогурт	3	2,5	4,5	54
2 јаја=100 грама	12,6	12	0,7	166,13
свињска маст	—	96	—	892,8
уље	—	96	—	892,8
фино брашно	8,5	0,5	74	342,90
обично брашно	10,5	1	66,5	325
кукуруз, брашно	7,5	2	70	336,35
ражено брашно	6,5	1	74	339,35
пиринач	6,5	0,5	76	342,90
бели пшенични хлеб	5,5	0,5	57	260,90

пшенични хлеб	4,5	0,5	50	228,10
ражени хлеб	4,7	0,6	48	221,65
чоколада	3,5	15	71	444,95
мед	0,5	—	79	325,95
шећер	—	—	98	401,8
кељ	2	—	1,7	15,17
краставци	0,5	—	1,7	9,02

шаргарепа	0,5	—	3,5	16,40
парадајз	0,5	—	2,4	11,07
салата	1	—	1,7	11,07
репа	1	—	8	36,9
пасуљ суз	22	0,4	50	293
млад кромпир	2,5	—	15,6	74,21
стари кромпир	1,5	—	19,2	84,87
вишње и трешње	—	—	6	24,6
грожђе	—	—	10-20	41-82
бруснице	—	—	6,7	27,47

јабуке	—	—	7,7	31,57
шљиве	—	—	9	36,9
свеже смокве	—	—	15	61,5
суве смокве	2,7	—	56	240,67
поморанџе	—	—	6,2	25,42
ораси	19	40	5	470,4
бадеми	12	56	6,5	596,65
кестен	4	3,5	29,2	168,67

БЕДЕКЕРИ
Данас нико не може ни замислити да посети неку страну земљу и већи град а да нема при себи књижицу, такваног вођу кроз ту земљу или град. У тој књижици изнесени су укратко сви важнији културно-историски догађаји и споменици, потребни географски и политички подаци и све друго што је карактеристично за неку земљу или град. Ти путовођи или бедекери нису изум новијег времена; били су познати и старим Римљанима. Тако су стари Римљани у својим бедекерима давали странцима податке о Риму и његовим знаменитостима, затим опис свих сувоземних и морских путева у римској држави итд. Систематски уређене бедекере први је почео да издаје Карл Бедекер, издавач, у првој половини 19 века. У њима су описиване лепоте и знаменитости равних крајева.

БОМБАСТ СТИЛ
Бомбаст стил пун је украса, али правна и незнатна садржаја. У том стилу има много разметања и упљивања да се докоже нешто што није истина, затим трпања речи без потребе и смисла и тако даље. Овде ћемо вам навести један пример таквог стила, који је извађен из једних старих политичких новина: „Цела констелација и хаоса пуна мистификација тих ваших лојалних мисли, кад се ма с највећим пијететом групите и паралелишете, опет следећи резултат и мистификација, али се више неће дати места уређаним имажинацијама него само позитивном и патриотском чувству лојалности и дискретности, јербо је то афера и омазга којеке будућности“.

ИСТОРИЈА ГРАМОФОНА

и грамофонске плоче

Нема сумње да ми је успело да забележим људски глас, који поново могу у свако доба јасно да репродукујем. Те речи забележио је Томас Алва Едисон у свој радни дневник 18 јула 1877 године. Лето 1877 године било је неубичајено топло и неподношљива запарна недељама је притискивала град. Изгледало је да је читав живот потпуно замро. Људи су журили да што пре заврше посао и да потраже неки свежији и хладовитији кутак да би бар мало могли да одахну. Једино се у радионици Томаса Алве Едисона није осећао ни траг тог општег замора и мртвила. Од ране зоре до дубоко у ноћ седео је млади проналазач за својим радним столом. Већ неколико месеци радио је на конструкцији машине која ће моћи да „говори“, да понови људски глас и речи. Наиме, Едисон је још раније приметио да његов телеграф кочиње да зуји и одаје неке шумове кад год би неко брзо прошао кроз собу. „Кад заталасани утиснути знаци на папирној траци могу да изазову стварање звучних таласа, зар се не би на истом принципу могла створити направа која ће, у много већем обиму и јачини, јасно репродуковати човечи глас?“ — размисљао је Едисон.

После дужег премисљања и проучавања, узео је једну малу мембрану и за њу причврстио иглу. Затим је комад хартије премазао танким слојем парафина, брзо га превукао преко игле и, приближивши уста мембрани, гласно узвикнуо реч „хало“. Кад је потом поново брзим покретом превукао папир преко игле, мембрана је поновила исту реч. Истина, шум који је мембрана произвела само је донекле лично на реч из-

говорену људским гласом, али Едисон је био изван себе од среће. Успех је био ту.

„Марица је имала мало јагње...“

Није протекао ни месец дана а Едисон је већ предао израђен нацрт за „говорну машину“ своје пословођи Џону Круесију, с молбом да је што пре изради. Према првом Едисоновом нацрту, на „говорној машини“ није било никаквих хемиских и електричних детаља, ниједног комадића жице, па чак није био предвиђен ни магнет. Већ идућег дана Круеси је донео израђен апарат и ставио га на Едисонов сто.

Круеси, иначе близак Едисонов сарадник, уопште није знао чему има да послужи ова машина. Не могавши да савлада своју радозналост, затражио је објашњење од Едисона. Проналазач га је погледао, насмејао се несташно као дечак коме је успело да изведе неку враголију и тајанственим гласом одговорио: „Ова машина говори“. Кад је на Круесијево лице приметио израз неверице, Едисон је брзо узео комадић станиол-папира, поставио га на цилиндар малог апарата и причврстио иглу. Окрећући једну ручицу, стао је да речитује, сасвим приближивши уста мембрани: „Марица је имала мало јагње, руна бела као снег. Куд год је Марица ишла, јагње је увек било уз њу“. Круеси га је зачуђено гледао. Шта је Едисону? Откуд му је пала напет та песмица коју је свакако научио још пре него што је пошао у основну школу? Едисон је вратио цилиндар и поново стао да окреће ручицу. Из машине се зачуо Едисонов глас: „Марица је имала мало јагње, руна бела као снег...“

Овакав успех није очекивао ни сам Едисон. Он је увек

био подозрив према лаким и брзим успесима. „Када нешто тражим — рекао је он једном — увек прво нађем све оно што ми није потребно и тек на крају ствар коју сам тражио“. Фонограф с песмицом „Марица је имала једно мало јагње“ био је једини изузетак, једини брз а ипак стваран успех. „Никад у животу — причао је он касније — нисам био толико срећан као онда кад сам чуо како маши-

на понавља песму из мог далеког детињства“.

„Конзерва људског гласа“

Мало је проналазака који су тако брзо привукли пажњу научног света као што је то био случај са Едисоновим фонографом. Ускоро су на призи за Менло Парк, место у коме је Едисон живео, морали бити успостављени специјални возови. Научници из

читаве Америке и Европе долазили су да виде и проуче „машину која сама говори“. У децембру 1877 године Едисон је добио патент на свој изум, који је у шали назван „конзерва људског гласа“.

Едисонов апарат био је прилично гломазан и, природно, веома примитиван. Али, он је био први корак на путу стварања и усавршавања грамофона и грамофонских плоча. У почетку су многи гледали на његов проналазак као на занимљиву и забавну играчку. Тек почетком овог века људи су почели да схватају његов значај. Тачно пре десет година, у великој концертној сали Карнеги Хола снимљене су први пут познате оперске арије које су певали чувени певачи тог времена: Јохана Гатски, Антонио Скоти и Пол Пландон. Годину дана касније, у истој сали „конзервиран“ је на десет плоча и глас Ерика Каруза. Међу тим плочама су и познате његове арије из опера „Риголето“ и „Аида“.

Широка примена грамофонске плоче

Уколико су године више пролазиле, грамофонске плоче налазиле су све већу и ширину примену. Значај „конзервирања“ и репродуковања људског гласа постао је још већи после проналазак плоче која се веома лагано окреће и на коју може да се сними

готово читаво опера или веома дуг говорни текст. Овај проналазак омогућио је снимање познатих књижевних дела. Тако је, на пример, пре годину дана снимљен на свега две плоче цео Гетеов „Фауст“. У многим великим библиотекама света читаоци могу, исто као што узимају на позајмицу књиге, да узму и плоче са снимљеним текстом неког романа, па чак и научног дела. Није тешко замислити колико је на тај начин слепима и многим болесницима којима је из здравствених разлога забрањено читање олакшано упознавање књижевних и научних достигнућа.

Одговорите брзо:

- Шта је: 1) естакада
2) ескалада
3) еспланада

(Одговор: 1) естакада су пободени стубови или коље које служи као брана. Естакада значи и дрвени мост са оградом. 2) Ескалада је војничко пењање на зидове и белеме неког утврђења помоћу јуришних лествица. 3) Еспланада значи слободно и равно место, затим празан простор пред великим грађевинама и утврђењима или вежбалиште).

НЕОСВОЈЕНИ

„Монт Еверест“

На огласној табли у холу универзитета у Оксфорду може се видети крупним словима наштампана објављена чудна садржина: „Под претњом искључења забрањује се студентима пењање на „Споменик мученика“. Странци који долазе да разгледају овај стари универзитетски град заостају збуњени пред објавом чија им садржина изгледа неразумљива и непотребна. Јер, како им пало на памет да се вере уз тај споменик висок 23 метра, подигнут у знак сећања на три жртве из доба верских прогона у 16 веку?“

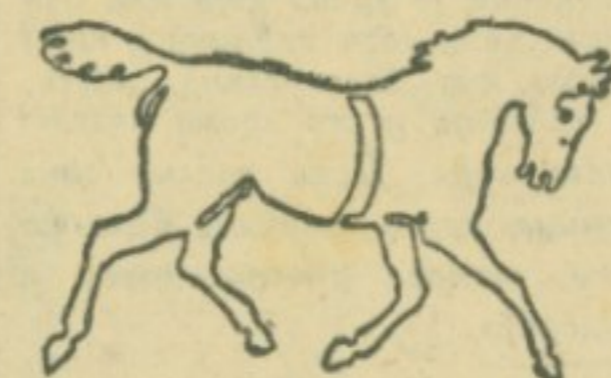
Па ипак, истина је ове објаве има своје оправдање. Многи енглески ученици и студенти имају чудну страст: пењање уз витке споменике и торњеве средњовековних грађевина и цркава, или на високе и тешко приступачне кровове и куполе. Пре извесног времена, два студента, везани ужетом један за другог, покушали су да се попну на „Споменик мученика“. Под њиховом тежином попустио је један од каменних украса и оборио се претрпевши тешке ослезде. После тог несрећног случаја у универзитетском холу појавила се она, на први поглед неразумљива, наредба. Ипак, и поред забране, „Споменик мученика“ још два пута је „освојен“. Чак ни претња искључењем није могла да натера студенте да се одрекну „планинарења“ уред град.

Као што Алпи и Хималаји имају своје лакше и теже приступачне врхове, тако и Оксфорд има освојиве и неосвојиве торњеве. Оксфордски Матерхорн је Редклиф камера, витка купола једне читаонице висока 61 метар. Успон уз њу веома је тежак, јер се на месту где купола належа на зидове налази један гладак и широк камен испуст преко кога је готово немогућно прешти. Па ипак, оксфордски Матерхорн освојен је неколико пута. На њега се први попео, пре двадесетак година, један

студент који је данас веома угледна личност у универзитетском колегијуму и члан дисциплинског суда. Прича се да се он једне ноћи, и то недавно, враћао кући и пролазећи поред „Матерхорна“ спазио како се уз његове стрме зидове успињу два студента. Брзо је скинуо капут, заобишао зграду и, непримећен од младих „планинара“, стао да се успиње с друге стране. Стигао је пре њих и кад су се младичи, поносни на свој успех, дочепали врха, он их је дочекао речима: „Господо, могу ли да дознам ваша имена?“ Казна дисциплинског суда није изостала.

Том Тауер, оксфордски Монт Еверест, уствари висок торањ једне цркве, још није освојен. Неосвојивим га чини гладак каменни појас изнад великог часовника. Међутим, „теориско решење“ за његово освајање постоји. „Планинар“ треба да стигне до часовника кад се велика казаљка налази на цифри седам, да се ухвати за њу и да тако висич четврт часа, то јест док она, заједно с њим, не стигне на десет, да се затим уздигне на мишићима и да, ослоњен само једном руком на казаљку, другом досегне ивицу каменог испупчења изнад часовника. Освајање оксфордског Монт Евереста биће исто толико тешко, ако не и теже, кад и освајање најнеприступачнијег врха Хималаја. Ипак, многи „планинари“ се надају да ће се једног дана и тај „див“ предати.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

Нацртајте ову слику не дижући оловку с хартије!

студент је „навико“ часовник један час унапред. Сутрадан, декан је збуњено упоређивао оба часовника и закључивши да његов вероватно није исправан, однео га на оправку.

Многобројни су подвизи ових планинара. Неки од њих изазвали су интересовање и смех целе Енглеске. Једне магловите новембарске ноћи 1949 године, три студента медицине узвратили су се уз централни торањ Доњег дома и на његов врх ставили шлем какав носе енглески полицајци. Сутрадан, сви листови донели су слику Доњег дома са шлемом на највишем торњу. Свет се окупљао око зграде, чудило се и смејало. Најзад је позван Сиднеј Ларкинс, познати енглески мајстор за оправку купола и торњева. Ларкинсу су помагала четири помоћника, па ипак је шлем скинут тек после петочасовног напорног рада. Кад је Ларкинс, који је за обављени посао добио десет фунти, сишао с торња, рекао је окупљеним новинарима: „Ја сам скинуо шлем са врха Доњег дома. Али, ја исто тако скидам капут пред оним који га је тамо поставио“.

ВИЗЕНТИ

Највећа животиња Европе

Визент, велико дивље говече, највећа животиња Европе, може се видети данас само у зоолошким вртovima. У Старом веку визент је живео у шумама Средње и Источне Европе. Нарочито га је много било у Бјеловједској Шуми у Пољској, где се одржао све до краја Првог светског рата. Ова шума је део некадашње огромне Херцинске Шуме. У време кад су Римљани продирали у њу, она је била пуна визента. Цезар је био задивљен њиховим изгледом и помиње их у својим „Коментарима“. Још у 16 веку било је доста визента, а од тог времена почињу да изумиру, да би два века доцније постоји ретка дивљач у европским шумама. Око 1850 године било је у Европи свега око 1.500 ових великих животиња. Пред Први светски рат било је у Пољској још око 700 визента. Како су се ратне операције водиле баш у области у којима су они живели, настрадао их је велики број. Међутим, и оно мало преживелих било је осуђено на пропаст. Несавесни ловци убијали су их где год би их нашли. Године 1921 убијен је и последњи дивљи визент у Евро-

пи. Да ова ретка животиња не би сасвим нестала, основано је друштво за њену заштиту. Но, и поред свих предузетих мера, број визента се није повећавао. Показало се да је, и поред своје величине и снаге, визент врло неотпоран. Чињени су и покушаји укрштања визента са америчким бизоном, на кога доста личи, мада је већи од њега.

Као дивља животиња визент је свакако нестало заувек, а примерци који се чувају у зоолошким вртovima омогућују посетиоцима да виде како је изгледала некад највећа дивљач у Европи.

Прича једног музеја

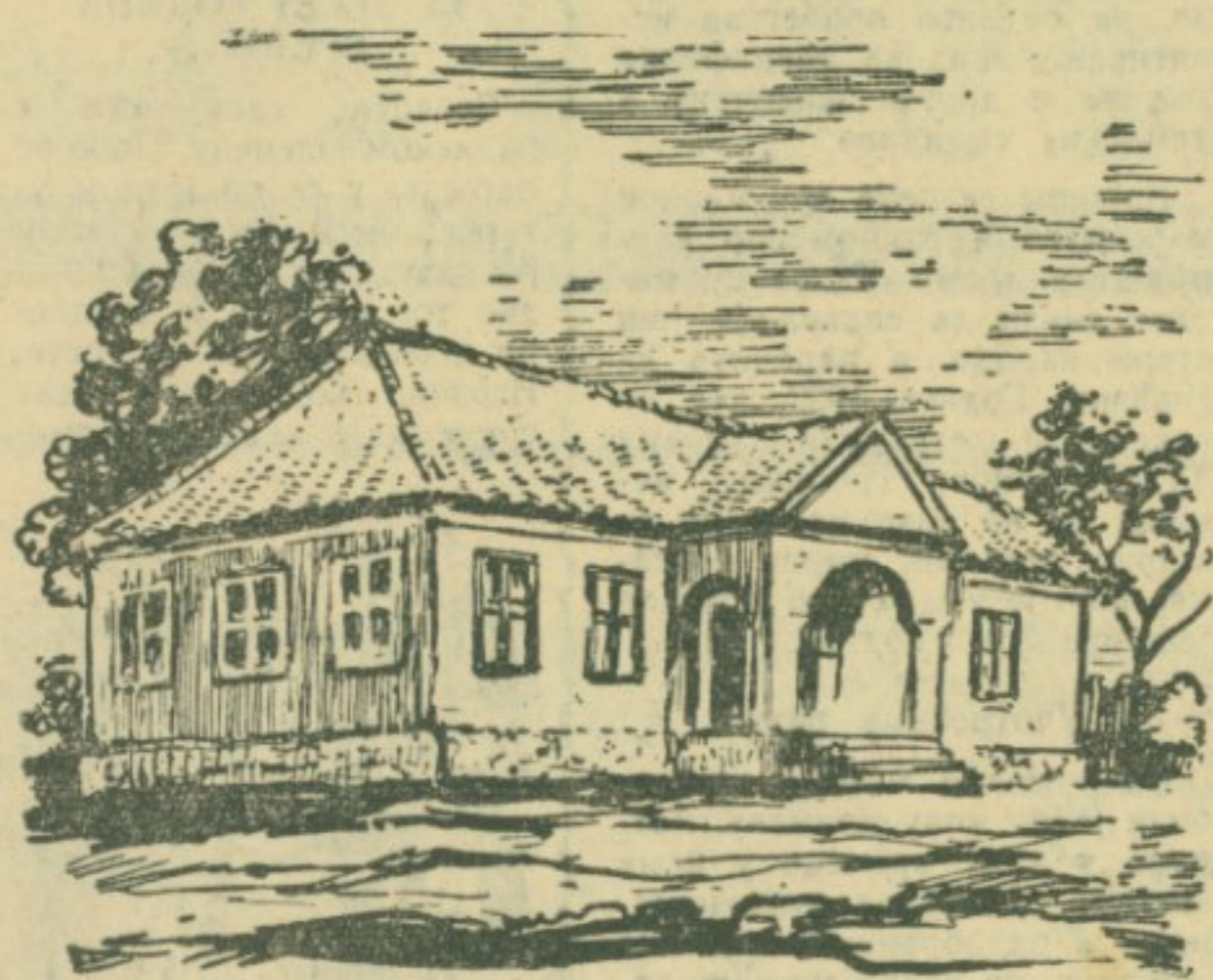
Давно је речено да су музеји огледало историје. Један такав музеј, једанаести по реду, недавно је отворен у Београду. Посвећен позоришној уметности у Срба, у његовим одајама огледа се богата историја нашег позоришног живота и рад његових неумрлих великана.

Још у 13 веку...

Сматра се да су Јован Рајић и Јоаким Вујић први српски драмски трубаденици. Многи знају и за Емануела Козачинског, који је писао драме пре ове двојице. Његова „Трагедокомедија“ изведена је први пут 1736 године у Сремским Карловцима. Али, мање је познато да писани документи о првим нашим представљачима и њиховим извођењима потичу још из 13 века и да се почеци српске драмске уметности налазе далеко пре Козачинског и Вујића. Више столећа уназад, за време успона немањинке државе, било је људи који су јавно изводили песме, игре и лардије на велико уживање народа.

Данас није познато да ли су те представе извођене на неком узвишењу, које би било претеча данашње позорнице, али је сигурно да су извођачи бирали нарочито погодна места — на тргу или другде — како би их гледаоци боље видели и чули.

У оно време у Србији, као и у Византији, није било писаних позоришних комада и глумци би при сваком новом извођењу додавали или изостављали нешто у радњи

или причању. Зато нам и није позната детаљна садржина ових „комада“. Зна се само толико да су били забавног карактера. Као нерелигиозна, а будући некад и против религије или постојећег поретка, извођења су често забрањивана. И баш захваљујући тим забранама остали су нам драгоцени писани трагови о појединим позоришним животима у средњовековној Србији и о његовим пионирима, који су били људи из народа.

Забране верницима

Из изложених фотокопија Београдске крмчије из 13 века, Синтагмата Матије Властарца из 14 века, Похвале св. Симеону и Сави, као и цртежа из Александриде, ми данас дознајемо врло много. У тим старим текстовима забрањује се верницима да слушају штет

не глумчеве речи, јер, како се тамо вели, то није достојно хришћана. Као што се обичним верницима није допуштало да иду у лов и на коњске трке, тако им је забрањивано и да буду извођачи ових паганских позорја. Мада се у овим документима не говори одређеније о самим представама, она су важна као непобитан доказ о појединим позоришним уметности код Срба.

Занимљиво је да је велики број израза који се и данас употребљавају код нас у позоришту и опери, нашег порекла. Тако се у тим средњовековним текстовима помињу, поред осталих, и следећи називи: плесач, гудац, свирач, глумца, мим, позорште итд.

У музеју се јасно могу сагледати тешке последице наше националне трагедије која је наступила доласком Турака на

Балкан. После докумената који показују да је постојала жива делатност драмских и музичких импровизатора, настаје дуг и мрачан период ропства, све тамо до појаве Козачинског, Рајића, Вујића и Атанасија Николића. Николић је 1841 године основао прво београдско позориште, „устројено по вишој наредби, у једној части бумручког здања“.

„Театар — једна нуждна школа“

Фотографски снимци страница старих докумената, копија фреске из цркве св. Ђорђа, с почетка 14 века, на којој се лепо види „позоришна сцена“ позната под именом „Ругање Христу“, портрети, књиге првих позоришних људи из наше нове историје, оригинални Стеријини рукописи — све то брзо односи посетиоца у прошлост. Ту је и један део „Животописанија“ Јоакима Вујића, у коме се на једном месту каже:

„А да је театар особито једна нуждна школа, то сви просвештени народи засведоћавају, код који по вароша не само да се један театар држи него их и по седам и по осам има...“ Није тешко закључити да су ове речи биле намењене оним друштвеним чиниоцима који још нису имали разумевања за потребе овакве уметности код нас, па је тек требало извојевати њено право грађанство.

Ту су и Доситејеви мисли о сврси комедије: „При првом погледу, дакле, комедија се не чини ништа друго него весело и шаљиво времена пробаљеније, но... (људи су дали) човеческом роду у игри и у шали прекрасне и превисоке науке“.

У једном писму Попечитељства унутрњих дела, упућеном 1847 године Попечитељству просвештенија, саопштава се да ће ово друго бити одговорно у погледу цензуре позоришних комада и да ће цензор бити — наш први и још увек највећи комедиограф Јован-Стерија Поповић.

У једној обвезници Лаза Костић, наш песник, драмски писац и преводилац, даје реч да ће до Ускреса „превод Шекспирове драме Јулије и Ромеа сасвим довршити, иначе има Који Руварцу и Николи Максимовићу сваком по петницу у име опкладе дати“.

Предмети који говоре

Обиље породичних и позоришних фотографија давно умрлих глумца србијанских и војвођанских позоршта, њихови уговори, признанице о дуговањима, рачуни, моље, писма и седунице, редитељске белешке, венци и трофеји с глумачких прослава, предмети којима су се они свакодневно служили, посмртна маска, надгробни говор или на плочу снимљени глас — употпуњују претставу о времену које је давно или недавно минуло, остављајући неизбрисиве трагове културне повести која се никад неће заборавити.

У обиљу изложеног материјала, ту, пред посетиоцем, поново почиње да живи читав један нестали, али нама тако драг, свет. Ликови о којима смо само слушали или их делимично знали, поново се крећу у разним улогама, или

као обични људи — родитељи, дужници, весељаци...

Фотографија куће у којој је уметник рођен, венчана слика или лепеца, посетилица или наслоњача, или најзад умрлица — све то доприноси да се приближимо људима и догађајима. Сви су ту: Лаза Телчки и Коста Трифковић, Јован Ђорђевић и Димитрије Ружић, па чича-Илија и Бачвански, Тодосићка, Гргурова и Перса Павловић, Добрица и Пера Добриновић, Шлезингер и Јенко, па Цоца Ђорђевић, Руковић, Милован Глишић, и... ко би могао да наброји сва имена немара наше националне сцене о којима говоре изложени предмети у одајама овог музеја.

Све што је претстављало нашу сцену у току минулих деценија налази се на зидовима и у витринама. И не само први дилетанти и прва званична позоршта, него су

ту заступљене и путујуће трупе и глумци, па аматери и глумци од заната који су бодрили дух у војничким позорштима за време Првог светског рата, затим заробљеничка позоршта у Немачкој за време Другог светског рата и партизанске позоршне сцене у току Народно-ослободилачке борбе.

Шетајући кроз одаје Музеја позоришне уметности у Београду, човеку се чини као да пролази кроз једно дуго доба. Изгледа му да се лично упознаје с великанима речи и покрета, да им залази у куће и да их гледа преко рампе. Тако их још више заводи и цени. Зато није ни чудо што се посетиоци овог најмлађег београдског музеја са изузетним поштовањем крећу кроз његове одаје, као да се плаше да не повреде величину прошлости која се огледа у сваком кутку ове установе.

ЗНАТЕ ЛИ СВЕ О РАДУ И ОДМОРУ

Хоћете ли да више урадите, а да се притом мање уморите? У том случају потребно је да знате да ли су извесне изреке о раду и одмору тачне или не. Одговори које доносимо резултат су темељног проучавања стручњака.

Пола часа спавања преко дана вреди три часа ноћног сна? — Тачно је да кратак сан после ручка или пре вечере чини да много боље искористимо ноћ. Према мишљењу неких стручњака, такво пола часа сна вреди колико три часа спавања непосредно пред буђење.

Боље је лепо се одморити него дуго спавати? — И то је тачно. Добар одмор вреди готово колико сан. Ако патите од несанице и спавате ноћу само неколико часова, ипак

мор од десет минута с ногама дигнутим изнад висине кукова убрзава циркулацију крви и много боље одмори.

Боље одмарају мирне раднице? — То није увек тачно. Људи којима је препоручен одмор, по мишљењу многих специјалиста, не треба да се пасивно одмарају (на пример слушајући радио), већ је боље да изабере радноду у којој учествују и физички и духовно, као например рад у башти, неки спорт, сликање итд.

Треба се чувати вечерњих одлука? — Тачно је. Доновешње одлуке радије оставите за сутра ујутру. Може се догодити да ваш суд буде тада потпуно супротан од мишљења које сте имали по подне

или увече претходног дана, јер сте онда били заморени.

Рано лећи, а рано устати? — То правило не мора бити важило за сваког. У том погледу има две врсте људи. Једни су свежији и орнији за рад ујутру; њихов је главни одмор у току прве половине ноћи. Друга група може обилно да ради тек по подне или увече; они се одмарају тек друге половине ноћи, па, према томе, и доцније устају. То је у већини случај код умних радника.

Човек се више замара кад стоји него кад хода? — Тачно је. Кад човек хода, ноге се наизменично помало одмарају. Али, кад човек стоји, једна се нога ни за тренутак не одмара. Још више замара стајање у „редовима“ него обично стајање, јер, поред напрезања ножних мишића, нестрпљење јако утиче на нерве.

Треба почети увек с најтежим послом? — Тачно је. Хва тајте бика одмах за рогове. Ако избегавате тежак посао, ви се двоструко замарате — плашите га се, а најзад га морате урадити. То вас исцрпљује. Зато одмах почните с најтежим послом; остали ће вам изгледати лаки и свршиће их као од шале.

Кад се одмарате, дигните ноге? — Тачно је. Дневни од-

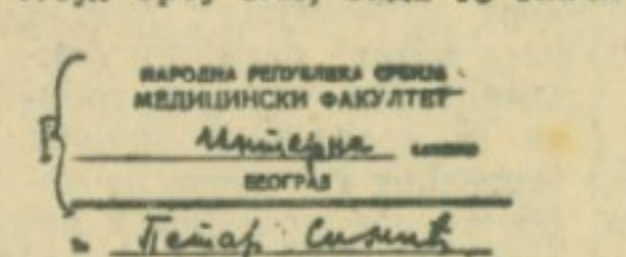
Лекарски РЕЦЕПТ

Лекарски рецепт је за нас данас често само један тајанствени комад хартије, обично написан врло нечитким рукописом, у коме тешко можемо да се снађемо. То што је његов најважнији део писан латинским језиком, уз многе скраћенице, само још повећава нашу забуну. Али, он нама није ни намењен. Наша је дужност само да га предамо апотекар у руке. Јер, он претставља писмени налог лекара апотекару за издавање лекова.

Порекло речи рецепт није тачно утврђено, али се претпоставља да она потиче од латинске речи рецептум, што значи — препис. За онога који га разуме рецепт претставља тачно прописан образац, у коме свака ствар има тачно одређено место и значење. Наиме, сваки рецепт садржи неколико одвојених делова.

Први део рецепта садржи назив здравствене установе или име лекара који је рецепт издао. Он се пише народним језиком. У другом делу, који се у већини земаља пише латинским језиком, одређује се који лек, односно лековите састојке, и у којим количинама треба издати. Међутим, у романским и англосаксонским земаљама и овај део рецепта пише се народним језиком. Што се тиче тежинских мера, оне се свуда изражавају у грамовима и њиховим деловима, а бројке које одређују количину пише се искључиво арапским цифрама. Ти бројеви предвојени

су обично тачком или запетом. Цифре које се налазе испред тачке или запете означавају грамове, а оне иза тачке или запете делове од грама. Ако поред латинског имена неког лековитог састојка стоји број 3.45, онда то значи

Acid acetylsalicyl 0,2g
Phenacetin 0,2g
Coff natri benz 0,4
Codein phosph 0,02

III A p p d t d 1/2 2/2
IV s o x quibus s o 1 gramme

да тог лека треба издати у тежини од три грама и четрдесет и пет сантиграма. Међутим, број капи, прашкова, таблета или кутија готовог лека пише се искључиво римским цифрама.

Следећи део рецепта, који се исто тако пише латински

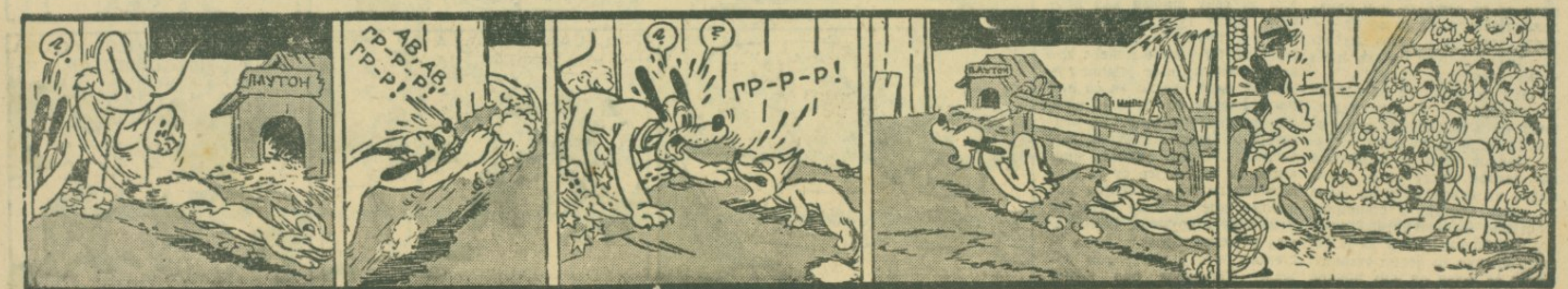
и садржи најчешће само скраћенице у виду слова, претставља налог апотекар у ком облику има да справи лек: у течности, прашку, пијудлама итд. Он може садржавати и захтев у погледу начина издавања лека, например: у црној бочици (ако се лек квари под утицајем светлости), у теглици, са пипетом, у обланди, са стакленим штапићем, са ознаком да је у питању отров итд.

Четврти део рецепта, писан народним језиком, садржи упутство за болесника о начину употребе лека. Тај део апотекар је дужан да испише на етикету флаше, на кесици или кутији с лековима. Лекови на којима пише „Споља“ нису за гутање, већ служе искључиво за употребу на спољним деловима тела.

Уколико лек има неколико састојка, онда се они на рецепту испишу редом према њиховој важности. Ако се, пак, једним рецептом препишу неколико лекова, без обзира на то колико поједини од њих садрже састојка, онда се они одвајају положеним цртицама, преко којих се превлачи црта. На крају рецепта лекар обавезно ставља свој потпис.

Поред овога, рецепт треба да садржи и име болесника, а понекад, нарочито кад су у питању деца, и године старости, као и адресу болесничког ку.

Према томе, „тајанствено“ парче хартије које се зове рецепт јесте уствари, за апотекара нимало тајанствено, упутство лекара о леку који треба издати, о томе како га треба справити и о начину на који ће га болесник употребити.

Мала ИСТОРИЈА МИРИСА

ДА ЛИ ВАМ ЈЕ ПОЗНАТО ДА ПОСТОЈИ ПРЕКО 400.000 ВРСТА МИРИСА?

Људи су употребљавали мирисе још у стара времена, али не само у козметичке сврхе. Некада су ароматична уља употребљавана и за лечење рана. Јер је дугогодишње искуство показало да и ту могу бити од користи. На пример, уље од мајчине душице стављано је на ране да би брже зарасле. Уништавајући бактерије, оно је служило као антибиотик много пре проналаска пеницилина.

Данас, производећи парфеме, разне мирисљаве сапуне и другу робу, хемичари више не мисле на то хоће ли њихови производи имати и лековито дејство. Фабрикација мириса је специјализована, а њен темељ ударен је у Европи, у француској варошници Грасу, 1768 године.

Некад и сад

У Старом веку био је веома ограничен простор са кога се скупљало ароматично биље. Сваки континент живео је за себе, и тек проналаском Америке и других пространих области света дошло се до ширих подручја и већег избора сировина.

Природне сировине за производњу мириса добављају се данас из Канаде, Етиопије, са Тибета, из Бразилије, са Арктика, Сундских Острва, Ангида, Цејлона, Мадагаскара, из Бугарске, Италије и Француске. Међу многобројним другим биљкама, и сада се користе за производњу парфема лавендула са Алпа, лимун из Гватемале, горка наранџа са Сицилије, затим борови пупољци, сандалово дрво, перуански балсам, јасмин, смиље

итд. Али откако се до ових сировина све теже долази, тако да је њихово прикупљање постало нерентабилно, произвођачи мириса обратили су се органској хемији за помоћ. Хемичари су се одазвали овом позиву и успели да пронађу поступак за добијање вештачких мириса.

Да би један мирис имао двој одређени „карактер“ и да би се дуго и равномерно испаравао, потребно је да се његовој мирисљавој материји додају нарочити састојци. Међу тим додатцима има и таквих који иначе нимало лепо не мирису, па зато, да би били од користи, хемија мора претходно да их преради. Један од њих је и такзована цибетка. Она је слична помади и лучи је један афрички сисар, који се у прилично броју налази у Абисинији. Од хемиских једињења, за производњу мириса употребљавају се и нафталин, крезол и угљоводоник.

Индустрија вештачких мириса користи и разне друге материје: борову смолу, терпентин и калофонијум, поред уља добијених из корења разних дрвећа, пупољака итд. Да бисмо прилично справљања вештачких мириса добили арому руже, каранфила или поморанџе, није више потребно додати њихове природне мирисљаве састојке, као некад, већ само треба знати да ли да се у основну смешу стави више или мање угљеника.

Лабораториске анализе показале су да се природни мирис састоје из разних хемиских елемената: угљеника, водоника, кисеоника, азота, сумпора, алкохола итд. Но, само

познавање хемиске формуле једног мириса није довољно па да се до њега дође, то јест мешајући све те састојке заједно. Требало је много истрајног рада да се открије поступак синтетичке производње парфема. Тако су, на пример, Тиман и Лер радили осам година док нису успели да издвоје мирисљаве састојке перунице и љубичице.

Преко 400.000 врста

Сматра се да постоји преко 400.000 врста мириса. Због тако великог броја, ни до данас није могла да се изврши њихова поуздана класификација. То је у исто време и један од узрока што се тајна производње ароматичних течности

добро чува, јер је необично тешко анализом открити њихове састојке. Сем тога, тачно распознавање мириса није нимало лако. У свету има веома мали број стручњака који их распознају помоћу својих чула, па се зато прибегава испитивању њихове специфичне тежине и других физичких и хемиских својстава.

Највише се цене они мириси који дуго и равномерно дају пријатну арому. Такве су мирисе знали да справљају још стари народи, а нарочито Египћани. Године 1922, кад су археолози отворили чувену Тутанкамонову гробницу, нашли су на вазе из којих се широко пријатан мирис балсама, иако је у њих био стављен још пре 3.000 година.

Употреба у рату

Од недавно мириси су добили једну нову примену, потпуно у духу времена у коме живимо. Један од њих намењен је падобранцима који се спуштају на непријатељску територију. Он има за циљ да непријатељским војним псема заваља траг, како не би открили место где се падобранци налазе. Један други намењен је бродоломцима с лаба и авиона који падну у море. Тај мирис треба да спречи ајкуле да их не нападају док не стигну спасиоци. Тако се, временом, мириси не само производе на други начин, већ добијају и другачију примену.

„Вирусни рат“ ПРОТИВ ЗЕЧЕВА у Аустралији

У Аустралији није увек било зечева. Али, кад су тамо пренесени, они су се, с обзиром на повољне природне услове, веома брзо размножили. И не само да су опустошили пашњаке, на којима су дотле пасле чувене аустралијске овце, и угрозили читаву аустралијску пољопривреду, већ су упропастили и многе велике објекте. Тако су, на пример, на многим местима разорили железничке насипе.

Ни сачма, ни друга средства у борби против ове напасти нису помогли. У својој невољи фармери су се обратили аустралијској влади с молбом да расписне награду од 100.000 фунти ономе ко пронађе сигурно средство за истребљење ових штеточина.

Пре три године научници су почели да убризгавају зечеви вирус миксаматозе, једне опасне зечеје заразе, у нади да ће оболеле животиње заразити друге и да ће од епидемије гинути у масама. И заиста, на овај начин уништено је досад

у неким крајевима преко 90 отсто зечева.

Али, у „вирусном рату“ против зечева запажено је да су неки од њих издржали болест и потпуно оздравили. Зато се сада у једном аустралијском научном институту испитује да ли такви зечеви постају имуни на ову болест и да ли њихови потомци наслеђују ту имуност. У том случају успех „вирусног рата“ био би кратког века. С обзиром на брзо множење зечева, ускоро би за претрпела опасност од нових генерација ових глодара имуних на миксаматозу.

Тамањем зечева држава ће изгубити један од извора прихода, јер се раније сваке године на сиднејско тржиште износило око 2.000.000 зечјих кожа. Али, она ће тај губитак радо поднети, јер откако је смањен број зечева у земљи приходи од пољопривреде порини су за 50 милиона фунти годишње.

ВЕРОВАТИ

ЗА ДЕСЕТ ГОДИНА СРЕЋЕ...

Свадбене свечаности у индиском племену Поројас одржавају се по једном утврђеном и веома старом ритуалу. Најзанимљивији део тог ритуала је свадбена игра коју изводе гости. Играчи, подељени у две групе које се стално сме-

гом прилично пали су с врха ветрењаче високе 15 и по метара, а само месец дана касније буре им је преврнула чамац наред једног великог и дубоког језера. Њихов последњи и највећи подвиг било је дводневни лутање кроз једну пећину у којој су се били изгубили.

У СКЛАДУ...

У Енглеској, пре неколико десетина година, објављен је један приручник за писање. Аутор те књиге био је неки Лејк Брук, што би у преводу значило Језерко Поточић.

БУРЕ — НАДГРОБНИ СПОМЕНИК

На гробљу у енглеском граду Киркитону, на гробу једног љубитеља пива налази се, место надгробног споменика, обично пивско буре закопано до половине у земљу. На бурету, изнад самог чепа, урезано је име покојника.

БРОД У ПУСТИЊИ

Усред пусте и суве области Мадок, у Калифорнији, далеко од сваке реке и мора, лежи један брод који се лагано распада. Пре више година на том месту било је мало језеро, које је временом пресушило. Тако се једини брод који је саобраћао на језеру нашао на својој земљи.

ЗГРАДА БЕЗ ЕКСЕРА

Велики мост у Лондону красила је од 1577 до 1771 године једна чудна и веома лепа грађевина, подигнута на једном од средњих потпорних стубова. Она је била изграђена у Холандији, а затим, растављена на делове, пренесена

у Лондон. Делови зграде састављани су искључиво дрвеним клиновима. Приликом израде, као и састављања, није био употребљен ниједан једини гвоздени ексер.

њују, играју једни другима на раменима. Иако веома заморна, игра понекад траје неколико часова, јер постоји веровање да сваки час игре осигурава младенцима десет година среће.

НЕОБИЧНА ОСОБИНА

Алекс Бухенен из Хендерсона, у америчкој савезној држави Новој Каролини, није знао ни да чита ни да пише. Ипак, било је довољно да му се каже један датум из прошлости или будућности па да он, брзо, и то напамет, израчуна у који дан у недељи тај датум пада.

ШТЕДЉИВА ПОРОДИЦА

Већ сто шеснаест година чланови породице Финч, у Аустралији, употребљавају за бријање један исти бријач. За то време бријач је прелазно као наслеђе са оца на сина и данас је својина четвртог потомка Алесиса Финча, оснивача ове штедљиве породице.

„БЕСМРТНИ БЛИЗАНЦИ“

Оскар и Крвол Хајтквер, два осмогодишња брата-близанца из Неосо Ривера, у Мисури, с правом носе назив „бесмртни близанци“. Тај надимак добили су после многобројних несрећних случајева из којих су обојица изишли неозлеђени. Малишани су једном доживели судар возова у коме је од 60 путника 50 изгубило животе. Дру-

ПОШТАРИ Сјајној Перуа

У забаченим планинским крајевима и данас се могу видети људи како се веру козним стазама да би пренели пошту. Узрок томе је недостатак саобраћајних средстава. Међутим, у прошлости, кад није био развијен друмски саобраћај, то је била општа појава код свих народа.

У старом Перуу постојали су нарочито извезбани тркачи којима је била дужност да преносе пошту. Они су познавали све стазе и бозазе, вешито су се верали брдима и препливали реке да би стигли до одређеног циља. То није био нимало лак посао, а често је био скопчан с великим опасностима, па се и држава

даље путовање. Тако се пошта у старом Перуу, захваљујући том систему, на удаљеност од 500 миља могла да пренесе за три дана. За време ратова пренос се вршио брже, а често се по одећу и изгледу тркача-поштара могло погодити какве вести носи. Међу поштарима-тркачима било је и жена које су, по казивању славног морепловца Америга Веспучија, биле тако увезбане да су великом брзином преваљивале по две миље без одмора. Вести које су ови тркачи преносили саопштаване су усмено или помоћу чворова на конопцу који су носили и где је сваки чвор означавао извесан појам. Наиме, кад би поштар стигао у постају он би ономе који треба да га смени усмено казивао шта треба да се јави или ако је носио коноп са чворовима он му га је предавао и овај га је даље носио. Разуме се да је сваки од њих знао да чита ово необично писмо.

Тркачи су путовали дању и ноћу. Истраживач Америке научник Александар Хумболд пише у својим делима да је за време свог путовања по тим крајевима видео ове поштаре како скачу у реку да би је препливали, а затим даље уз обалу наставили пут. Они су вести које су биле на њихов начин написане завијали у једну крпу, коју би омотали око главе у облику турбина, а затим скочили у воду. У тој мари би био је и један нож који је поштару служио за одбрану или за сечу шибља кад пролази кроз густиш. Пре него што би тркач хтео да скочи у воду, он би узимао повеће дрво и ослањајући се једном руком на њега пустио би се низ реку. Разуме се, он није пловио рекама у којима има алигатора и других опасних животиња. Храну, такође, није носио са собом, јер су га становници гоштили у својим колибама које су биле разасуте дуж река и друмова. Сама пошта у Перуу била је јавна установа и под контролом државе. Трошкове око њеног

о томе бринула. Да би се људи оспособили за овај посао, морали су се вежбати још одмалена. Навикавали су се на све врсте друмова и стаза, на реке тихе и пуне брзака и на сваке временске прилике. На путу којим се изграђена пошта биле су изграђене станице на међусобној удаљености од једне и по миље. Зграда станице била је подигнута на таквом месту да се тркач видео на целом путу од једне до друге постаје. У станицама су стално била по четири човека. Чим би они видели да је поштар кренуо из једне станице, одмах се један од њих припремао да прими вести и наставити

ЖИВОТНОСТИ?

Дајемо вам неколико појединости из живота једног јунака из устанка за ослобођење. Ако ма и мало познајете народну историју, биће вам лако да се сетите о коме је реч.

Име овог јунака везано је за једну несрећну буну. Рођен је у Сјеници. Кад је почела борба за ослобођење, међу првима се придружио устаницима са своја два брата. Године 1806 постао је војвода, а 1809 учествовао је у Карађорђевој походној на Санџак, кад је заузета и Сјеница.

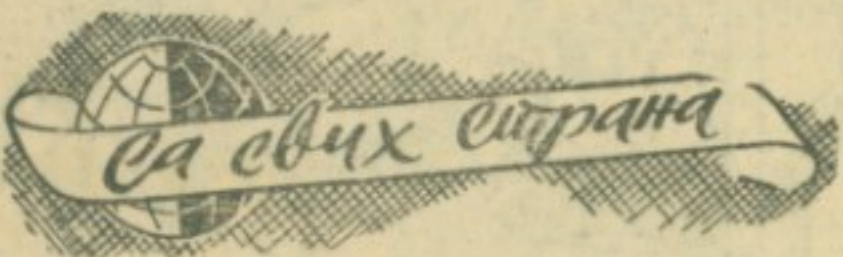
Касније, уврх Драгачева, у селу Рашчињу код пећине „Шљепаче“, подигао је себи кућу. После несреће 1813 године склонио се у пешину и тек касније се предао Турцима.

Године 1814 у Грци се јавио покрет против Турака. На чело овог покрета одмах се ставио. Буна, међутим, није успела, јер није била довољно припремљена и Ђаја-паша београдски спиреполо је угушио. Највећи део заробљеника доведен је у Београд и ту набијен на коље. Тако су том приликом страдали и игуман Пајсије, ватикански војвода Стеван Јаковљевић и други. Буна је потпуно угушена у децембру 1814 године.

После ове несреће, војвода је код Дебрца прешао с породицом у Срем. Неко време живео је у Земуну, затим неколико месеци у Мохачу, а онда је отишао у Бесарабију, у Хотин, где је било највише српских емиграната. Шта је с војводом касније било не зна се. Године 1817 био је још жив и налазио се у Букурешту.

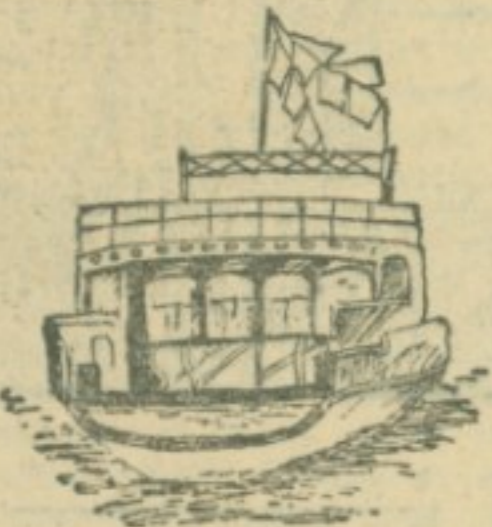
О коме је ово војводи реч?

(Укључи у своје одговоре и име оне стране)

ТРАЈЕКТИ — БРДОВИ ЗА ПРЕНОШЕЊЕ ВОЗОВА

Када се железничка мрежа разгранала она је једног дана допрла и до широких река и мора. Одмах се осећала потреба да се возови пребаци на другу страну, јер често пута није могла да се прави заобилазним путем или да се граде мостови, пошто је и једно и друго било врло скупо, па се због тога дошло на идеју да се праве трајекти, тј. нарочити бродови за преносење возова. Пред тога, пренети воз са целим товаром било је много јефтиније него робу

из њега искрцати, затим утоварити у брод, из њега је поново искрцати и у воз утоварити. Први брод за преносење возова изао се „Левитан“ и сарађен је у Шкотској, а затим је направљен још један. У Америци је први такав брод прешао преко њујоршке драге 1878 године. Године 1880 Данци су направили први трајект за преносење железнице од Корзера до Нибора. Данас има доста таквих бродова у које се товари возови помоћу огромних дизалица.

НЕОБИЧНА СТАТИСТИКА

Стари наш писац Вук Врчевић написао је, поред осталог, и једну необичну статистику о томе како је живео један богати бег или ага. „Ако се узме, каже Врчевић, да он живи шездесет година, онда се он у току свога живота умје по верском закону 109.500 пута, затим клава 109.500 пута, обрије главу 4.992 пута, рачунајући да се брије осам пута месечно, седи прекрштених ногу у кући, башти и кафани 22 године, узимајући да сваки дан седи девет часова, спава 22 године, попиши 2.372 оке лукава, попије 289.700 кафа, рачунајући да сваки дан пије по 15 шољица. За све то употреби 44 године свога живота, док преосталих шеснаест година употреби за одеваше, јахање, лов итд., тако да „није имао времена за рад“.

НЕШТО О ЈАГОДИ

Јагода, омиљено воће, била је позната и Римљанима, али се тек у 19 веку почела узгајати и у другим деловима Европе, и то најпре у Француској. Она цвета од априла до јуна.

Цветови су јој бели. Позната је као укусно воће и њена је употреба велика, највише за слатко и у сировом стању. Корен и лишће шумске јагоде садрже многе танине.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

АПАРАТ ЗАМЕЊУЈЕ СРЦЕ И ПЛУЋА

У Канади је начињен нарочити апарат који може да замени срце и плућа. За разлику од досадашњих апарата те врсте, он потпуно сам, аутоматски, почне да ради чим срце или плућа, из било ког разлога, престану да функционишу. Он ће наћи широку примену нарочито код плућне хирургије, кад се поједини плућни сегменти, а некипут и цело плућно крило, искључе из употребе. Апарат ће бити од драгоцене помоћи за лекара, јер ће он моћи да се потпуно усретсреди на операцију.

ВАКЦИНА ПРОТИВ УЈЕДА ЗМИЈА

Француски лекар Макс Понте, после четири године испитивања, дошао је до једне вакцине која се показала као веома ефикасна против уједа змија. Он је, петнаест дана после пелдовања овом вакцином, пустио да га уједу три отровне змије. Иако се после тога ничим није лечио, није било никаквих последица од уједа. Но, и поред тог очигледног успеха, др Понте још није овај проналазак објавио као коначан, јер сматра да није довољно испитан.

КОБАСИЦЕ У ПЛАСТИЧНОМ ОМОТУ

Досад су биле познате само кобасице које су биле омотане црвеном. Међутим, недавно су неке фабрике почеле да израђују и кобасице са омотачем од пластичне материје. Омотач је подешен тако да се врло лако скида помоћу једне врпце.

ЗАШТО ЈЕ СУНЦЕ УВЕЧЕ ЦРВЕНО

Кад се сунце ближи западу, његова светлост долази до нас кроз дебело слој атмосфере. Пролазећи кроз тај слој под већим углом, неки сунчеви зраци који су кратки, као што су плави и љубичасти, скрећу са свога пута услед ситних честица прашице и влаге и неједнаке густине ваздуха. Тако до нас допире само црвени или наранџасти зраци, јер су они дужи.

Да бисте се уверили у ово, можете извести код куће сле-

дећи оглед. Узмите чашу воде и каните у њу неколико капи млека. У ирачној соби посматрајте светлост обичне цетне лампе кроз чашу. Светлост ће вам изгледати жута, јер су се плави зраци разлили најлакше на честице млека које лебде у води. Ако, пак, посматрате чашу са стране, не мењајући положај светлости, видећете да ће вам вода изгледати плава. Ако сада додате мало беле кафе у воду, вода ће изгледати још тамнија, а ако је гледате према светлости, изгледаће наранџаста.

НАЈБРЖИ ТЕЛЕПРИНТЕР

У Белгији је произведен један нов тип телепринтера који куца око сто речи у минути, док су најбржи досадашњи телепринтери куцали свега шездесет речи. Нови телепринтер има и друге предности. Он је двапут лакши од старих, а има много мање делова. Назван је експрес-телепринтер.

ОКАПИ — НАЈРЕЂИ ЖИВИ СИСАР

Недавно је једна зоолошка експедиција пронашла у Африци један примерак најређег живог сисара на свету, окапија. Ова ретка животиња има труп који личи на коњски, а њена глава налази се на издуженом врату, слично жирафи. Рачуна се да данас у свету има још око сто окапија, који полако изумиру. Због тога је вредност сваке ухваћене животиње огромна. До недавно је једино зоолошки врт у Анверсу имао једног окапија.

ХЕЛИКОПТЕР КОЈИМ СЕ ЛАКО РУКУЈЕ

Недавно је конструисан нов хеликоптер који је добио назив параконтер. Он има низ предности над досадашњим хеликоптерима. Најглавнија је у томе што се њим врло лако рукује, док је пилотирање хеликоптером иначе врло компликовано. Обучавање у руковању параконтером траје свега 45 минута. Параконтер је тежак 120 килограма и моћи ће корисно да послужи у инжењерске сврхе, као средство за спасавање (баци се падобраном на место несреће), као и за потребе сузовемне војске и морнарице.

ОПАСНОСТ КОД БРЗЕ ВОЈЊЕ АУТОМОБИЛОМ

Опасност од судара није у правно пропорционална с брзином возице. Неки стручњаци су то тачно израчунали. Тако, на пример, ако ауто удари у неки тврди предмет крећући се брзином од 30 километара на час, јачина удара је иста као кад би ауто пао с висине од четири метра. Али, ако ауто удари у неки тврди предмет брзином од 60 километара на час, онда је тај удар равна паду с висине од 16, а не осам метара како би то неко помислио.

Ако се брзина аутомобила још више повећа, несразмера ће бити још већа. На пример, ако ауто има брзину од 120 километара на час и удари у чврст предмет, тај удар биће једнак паду с висине од 64 метра.

НОВ НАЧИН ИЗВЕШТАВАЊА О ВРЕМЕНУ

Метеоролошка станица у западном Берлину увела је један нов начин помоћу кога сваки грађанин у свако доба може да сазна какво ће сутра бити време. Сва запажања метеоролошке станице снимају се одмах на магнетофонску траку која је везана за телефон који даје обавештења. Чим заинтересовано лице окрене телефонски број метеоролошке станице, трака почиње да емитује прогнозу времена. На тај начин, у сваком тренутку може да се добије најновија прогноза.

НАЈЕКОНОМИЧНИЈИ АУТОМОБИЛ

Један Француз конструисао је аутомобил на три точка, са два седишта, који може да развије брзину од 60 километара на час. Предност ових кола је у томе што су лака и што троше само три литра бензина на сто километара. Погон добија предњи точак, који истовремено даје правац колима преко волана. Мотор има два, односно четири такта, и три брзине. Каросерија је од челика или алуминијума. Кола су необично покретљива; потребна су им само четири квадратна метра простора да би могла да се окрену.

...у Енглеској постоји једно нарочито тркалиште за мачке.

На тркачкој стази мачке журе за једним механичким мишем.

...према једној статистици, број људи који се претежно служи левом руком износи око 4 од сто од укупног становништва на свету.

...на Гујани расте једна врста дрвета чији сок има боју и укус млека. Дрво је високо педесетак метара, а у пречнику има око пола метра. Због те своје необичне особине добило је име „кравље дрво“.

...највеће данас познато ружично дрво засађено је у Тулону, у Француској, 1813 године. Дрво има у

пречнику 1 метар, а њему сваке године процвета око 50.000 цветова.

...стари Грци писали су све речи састављено. Усправним иртицама и тачкицама стављеним изнад последњег слова обележавали су крај једне речи.

...водену турбину пронашао је Леонардо да Винчи, 1510 године.

...кубни метар ваздуха тежак је 1.290 грама.

...снег на Гренланду одаје сам од себе звук који потсећа на оштар писак сирене. То долази

отуда што је снег веома тврди и чим се температура повећа он почиње да пуца као ледена кора.

...Индийци из Боливине праве своје чамце од трске. И једра на тим чамцима начињена су од повезаних тршчаних штапова.

...на неким од Филипинских Острва људи и жене украшавају своје капе кљуновима великих птица.

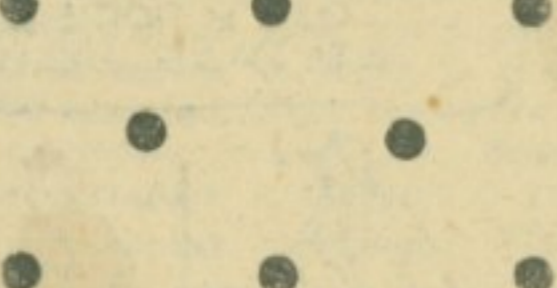
Водоравно: 1) јунак из Првог устанка; 2) једна од држава САД; 3) главни град Тибета; 4) похвална песма; 10) обрађивати земљу; 12) кола; 13) река у Немачкој; 15) лична заменица; 17) град у Истри; 19) млечни производ; 21) слик; 22) део рибањег тела; 24) птица селица; 25) врста женског гласа; 27) индиск новца (множ.); 29) мера за површину; 30) врста ткањине; 32) слово латинице; 34) држава у Азији; 36) личност из Шекспирове драме; 38) улога; 39) предоднена претстава; 41) стратески важна тачка.

Усправно: 1) француски истраживач из XVII века испитао долину реке Мисисипи; 2) врста вина; 3) хемиски знак за молибден; 4) страни мушко име; 6) речно острво; 7) водена биљка; 9) главни град једне суседне државе; 11) град у Екватору; 14) један континент; 16) највеће јапанско острво; 18) полупаразитска биљка; 20) дежурни у школи; 23) француски драматичар из XVII века; 24) француски композитор, аутор „Шехерезаде“; 26) део електричних превозних средстава; 28) бојни отров; 31) веза; 33) наша река; 35) знак за почетак борбе у мачевању; 37) један љускар; 40) показна заменица.

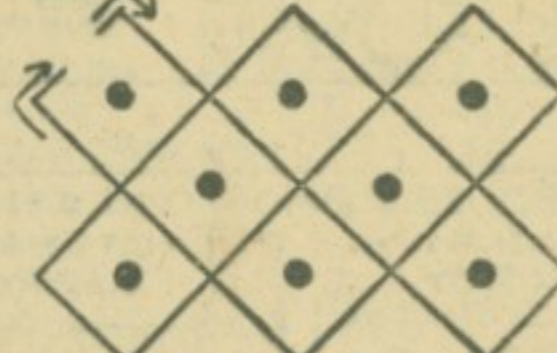
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ОСАМ ТАЧАКА

Покушајте једним потезом (не дижући оловку с хартије) да уоквирите ових осам тачака које видите на

слици 1, тако да око сваке буде иста геометријска фигура. Ако не знате, погледајте слику 2.

ДА ЈЕ НА МЕСЕЦУ

Тетка-Мица је силно говорљива жена. Кад сретне на улици неког познаника, у стању је да га задржи читав сат причајући разне неважне ствари. Једног дана срела је и чика-Тошу, који се журно неким послом. И њега је успела да задржи више од пола сата. Најзад је он

изгубио стрпљење и рекао:

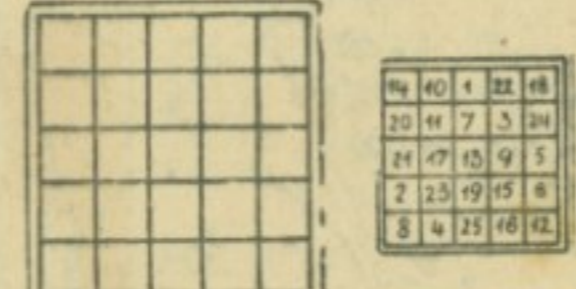
— Ех, да ми је да сам сад на Месецу! Морао бих, додуше, да стојим крај вас, али не бих морао и да вас слушам!

Можете ли нам рећи зашто је чика-Тоша то рекао?

Сигурно не можете да се сетите! Зато што Месец нема атмосферу, тако да се на њему не може чути ниједан једини звук, па према томе не би могао да се чује ни тетка-Мицин глас.

КВАДРАТИЋИ У КВАДРАТУ

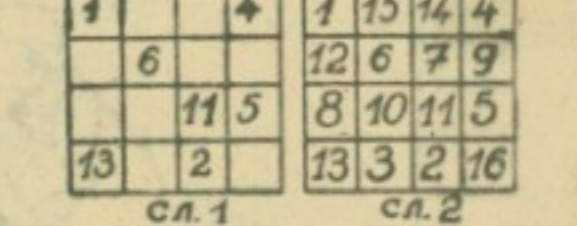
У овом великом квадрату означеном бројем 1 имате 25 малих квадратића. У ове мале квадратиће треба уписати бројеве од 1—25, и то тако да збир у свим правцима — водоравно, усправно и дијагонално —

износи 65.

ЧАРОВНИ КВАДРАТ

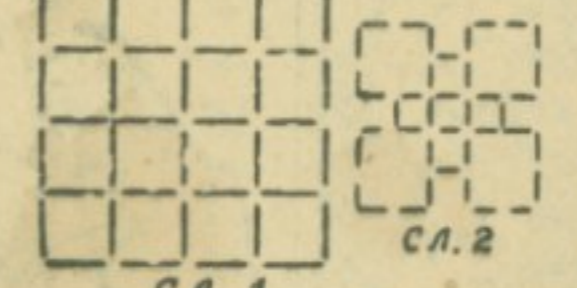
Дајемо вам квадрат са 16 поља (сл. 1) у коме су већ, у неким пољима, написани бројеви. Празна поља испуните бројевима, али тако да збир бројева водоравно, усправно и дијагонално буде увек 34.

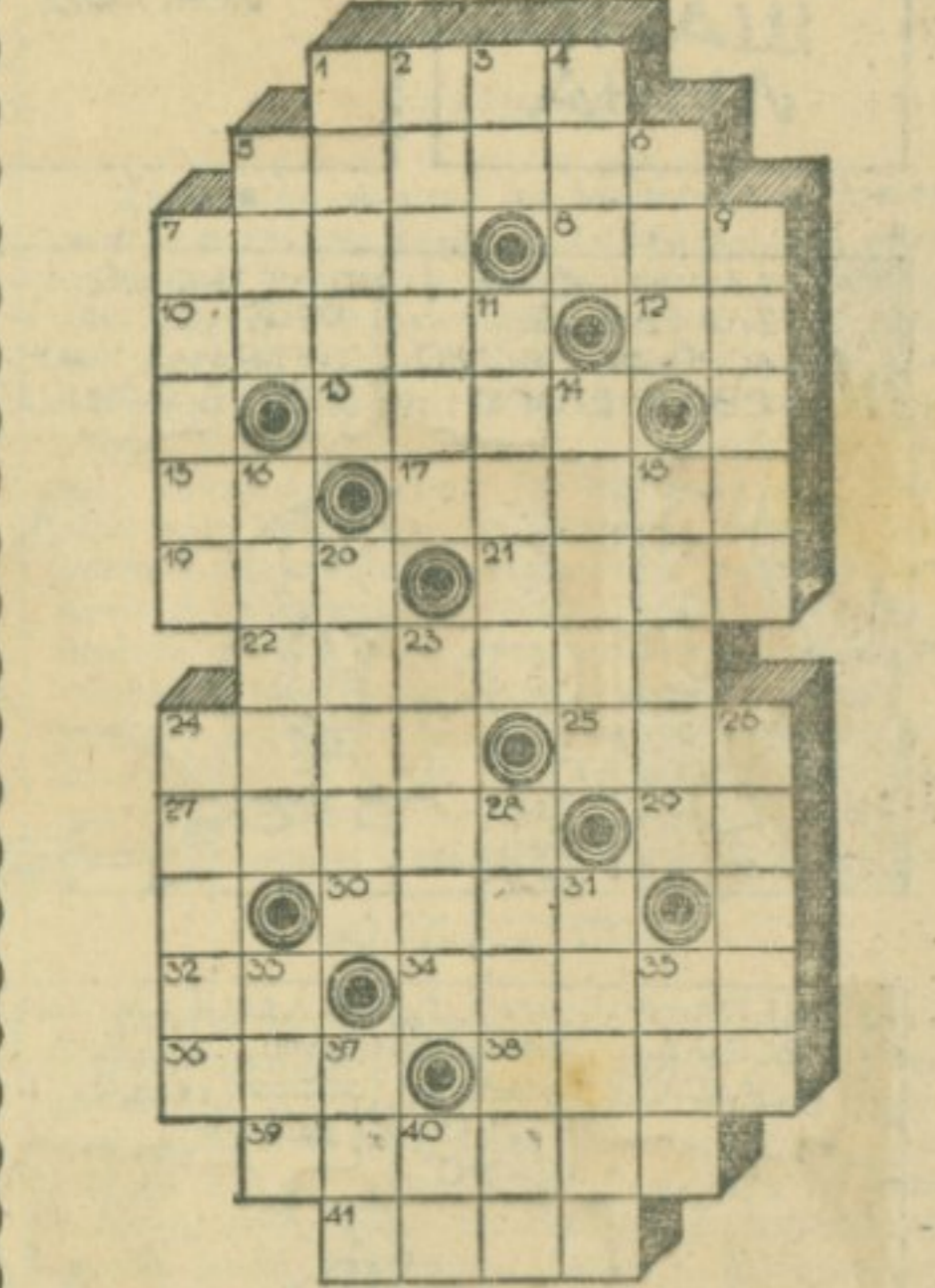
Покушајте, макар се доцније послужили и гумом. Они који никако не буду могли да нађу решење нека погледају слику 2.

ВЕЛИКИ И МАЛИ КВАДРАТИ

Четрдесет шибца поређајте као што вам показује

слику 1. Размештањем неколико шибца можете добити четири велика квадрата и пет малих. Ако нисте успели, погледајте слику 2.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) паралела; 8) Атина; 9) он; 10) ро; 11) Алиса; 13) ама; 15) ав; 18) било; 19) ало; 20) аба; 22) И(ван) М(ажуранић); 25) Анга; 27) американ; 30) анал; 31) Ру (Пјер); 32) ат; 33) чин; 35) бик; 37) ноте; 39) ај; 41) сир; 42) напој; 45) му; 46) Ол(ивије) Л(оренс); 47) лотос; 48) стражар.

Усправно: 1) параболо; 2) атоми; 3) ри; 4) Ана; 5) дала; 6) лос; 7) анатом; 12) лива; 14) ала; 17) обарач; 19) лимар; 21) англин; 24) имати; 26) А(нте) К(овачић); 28) ен; 29) нумеруси; 32) абон; 34) нос; 36) кап; 38) Тимог; 40) јола; 43) алт; 44) мош; 46) та.

Коју је одговор ишчач

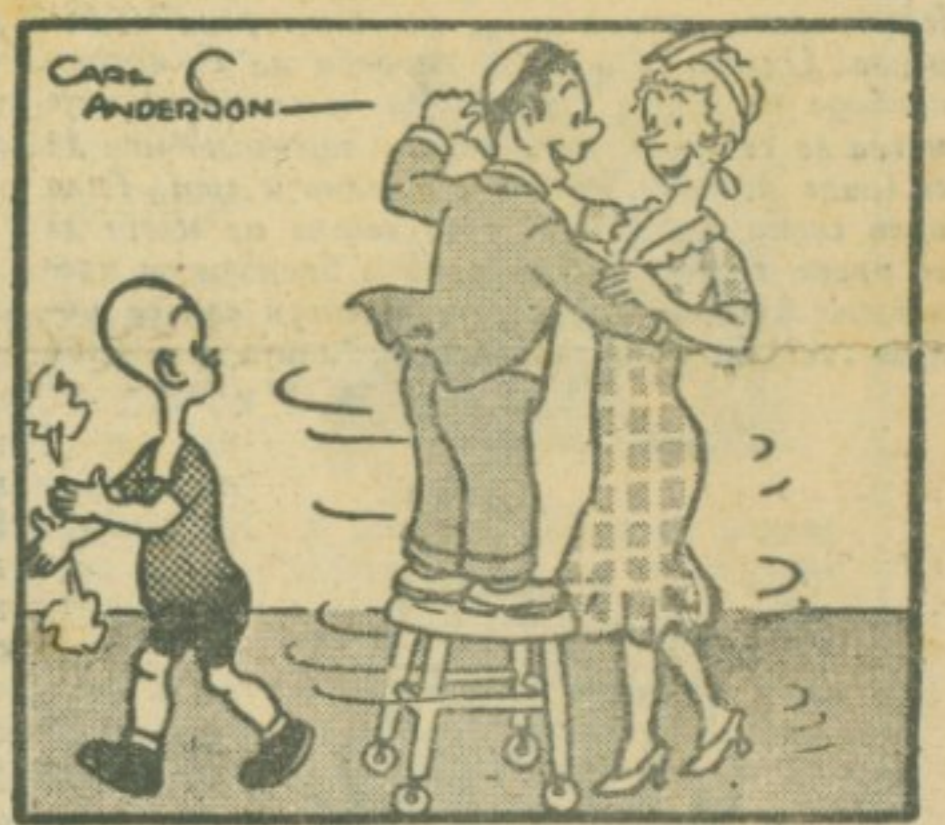
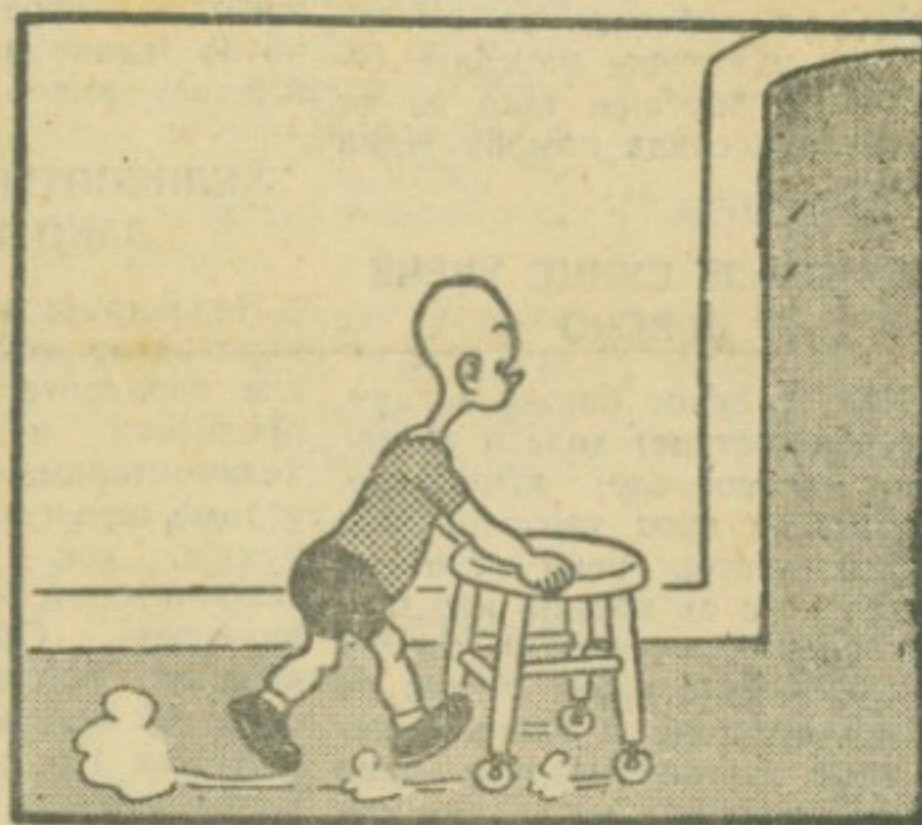
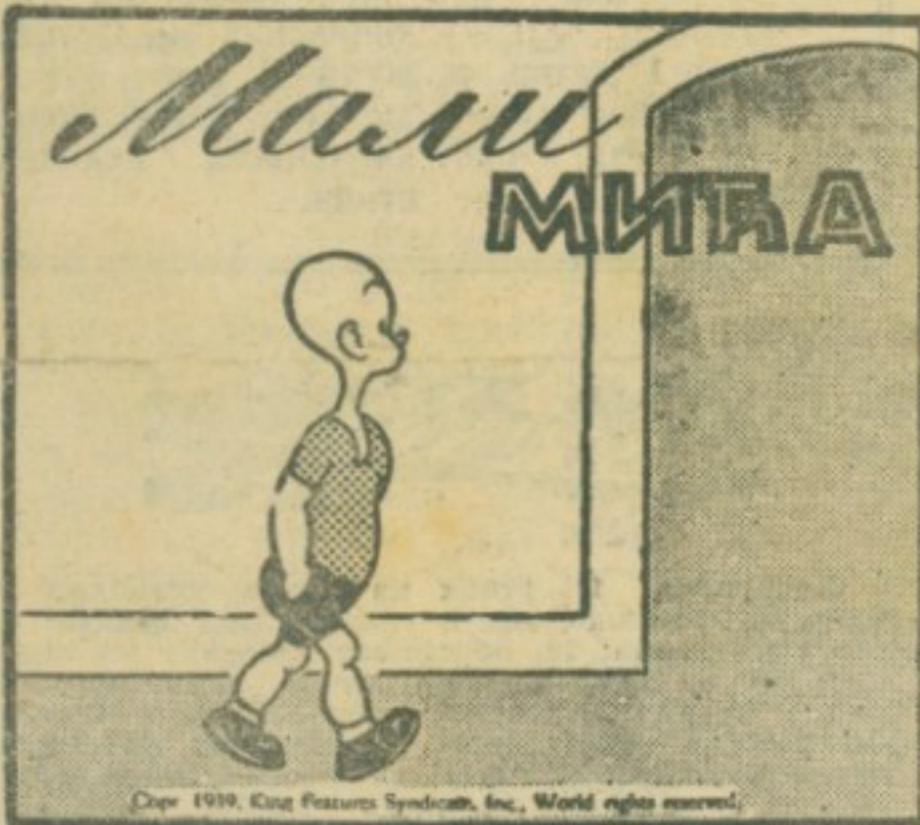
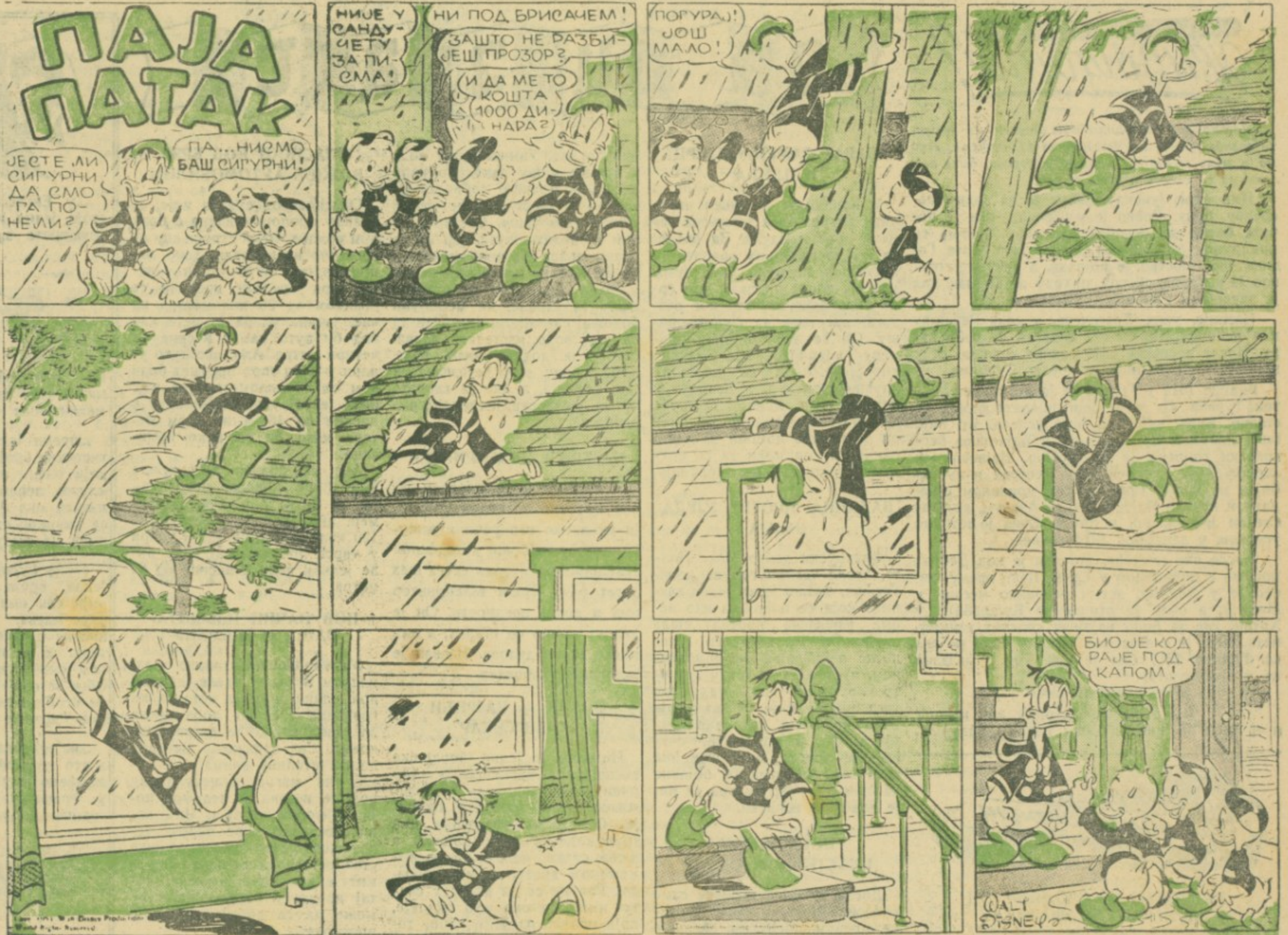
- 1) Роман „Два идола“ написао је: Милован Видаковић Богобој Атанацковић Милорад Шалчанин Јаков Игњатовић
- 2) Шишана је: биљка риба оружје трава
- 3) Каламбур је израз за: игру речи једну болест врсту сира једну справу

ОДГОВОРИ:

1) Роман „Два идола“ написао је Богобој Атанацковић (1826—1858), друг и пријатељ Бранка Радичевића. Писао је и песме и новеле. Дао је и више путописа. Роман црта догађаје из 1848 године и српско друштво тога времена.

2) Шишана је једна врста старинске пушке кремљаче која има дебелу цев, споља угласту (шест до осам углова), дакле у облику призме.

3) Каламбур је игра речи заснована на различитом значењу речи које се изговарају на исти начин. Постала је од имена чувеног париског апотекара Каламбура, који је живео у доба Луја XIV и прославно се својим шалама — каламбурима.

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЧОНИЗА, МОРНАРА ТОМА ТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГЛИНА

НАШИ ПРИЈАТЕЉИ СУ ПОНОВО ЗАРОБИЛИ ГУСАРА ЛОНГ-ФУДА

Ква Ква!

БРАЋА ПО МЛЕКУ

Кад су једном Перу Ждеру питали зашто толико воли сир и не бирајући какав је, он одговори:

- Зашто да бирам кад су сви сирени браћа.
- Како то браћа?
- Па, браћа по млеку!

ЗАБРАЊЕНО ПУШЕЊЕ

Белка отишла у музеј, па пита чувара шта претставља једна слика. Он јој каже да је то чувени вулкан Везув.

- То Везув?! — чуди се Белка. — Колико ја знам, он треба да се пуши.
- То је тачно, — одговори чувар, — али зар не знате да је у музејима забрањено пушење!

ЖИВИ КАО МОЉАЦ

Попај одавно није видео Перу Ждеру, па кад га је једног лепог летњег дана срео на улици застави га да га пита шта ради и како живи.

- Како живим? Па, ето, као мољца!
- ?!
- Да, живим од свог зимског капута!